

Μεταγλωττιστές

Νίκος Παπασπύρου

Κωστής Σαγώνας

{nickie}@softlab.ntua.gr

{kostis}@cs.ntua.gr

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχ. και Μηχ. Υπολογιστών

Εργαστήριο Τεχνολογίας Λογισμικού

Πολυτεχνειούπολη, 15780 Ζωγράφου.

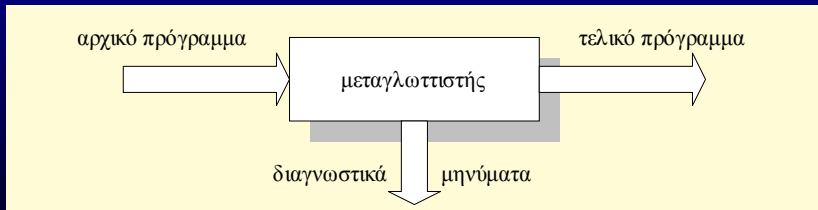
Απρίλιος 2011

Εισαγωγή (i)

- ▶ Γλώσσες προγραμματισμού
- ▶ Μεταγλωττιστές
- ▶ Αναγκαιότητα και ιστορική αναδρομή

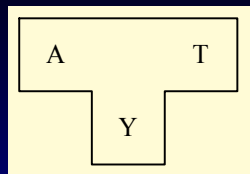
Εισαγωγή (i)

- ▶ Γλώσσες προγραμματισμού
- ▶ Μεταγλωττιστές
- ▶ Αναγκαιότητα και ιστορική αναδρομή

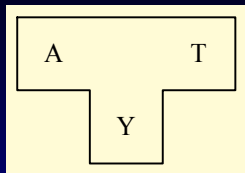
Εισαγωγή (ii)

- ▶ Αρχική γλώσσα L_A
- ▶ Τελική γλώσσα L_T
- ▶ Γλώσσα υλοποίησης L_Y

Εισαγωγή (ii)

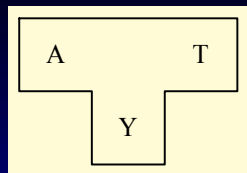
- ▶ Αρχική γλώσσα L_A
- ▶ Τελική γλώσσα L_T
- ▶ Γλώσσα υλοποίησης L_Y
- ▶ Σημασιολογία του προγράμματος P στη γλώσσα L

$$\llbracket P \rrbracket_L : Inp(P) \rightarrow Out(P)$$

Εισαγωγή (ii)

- ▶ Αρχική γλώσσα L_A
- ▶ Τελική γλώσσα L_T
- ▶ Γλώσσα υλοποίησης L_Y
- ▶ Σημασιολογία του προγράμματος P στη γλώσσα L

$$\llbracket P \rrbracket_L : Inp(P) \rightarrow Out(P)$$

- ▶ Σημασία ενός μεταγλωττιστή C

$$\llbracket C \rrbracket_{L_Y} : L_A \rightarrow L_T$$

Εισαγωγή (iii)

- **Ορθότητα** του μεταγλωττιστή: “το μεταγλωττισμένο πρόγραμμα πρέπει να είναι **ισοδύναμο** με το αρχικό”

Εισαγωγή (iii)

- Ορθότητα του μεταγλωττιστή: “το μεταγλωττισμένο πρόγραμμα πρέπει να είναι ισοδύναμο με το αρχικό”

$$\llbracket P \rrbracket_{L_A} = \llbracket \llbracket C \rrbracket_{L_Y}(P) \rrbracket_{L_T}$$

Εισαγωγή (iv)

- ▶ Είδη μεταγλωττιστών:
  - ▶ Απλοί
  - ▶ Αντίστροφοι (decompilers)
  - ▶ Μετα-μεταγλωττιστές (meta-compilers)
- ▶ Ειδικές περιπτώσεις μεταγλωττιστών:
  - ▶ Προεπεξεργαστές (preprocessors)
  - ▶ Συμβολομεταφραστές (assemblers)
  - ▶ Γεννήτορες προγραμμάτων (program generators)

Εισαγωγή (v)

- ▶ Συναφή εργαλεία
  - ▶ Διερμηνείς (interpreters)
  - ▶ Διαχειριστές βιβλιοθηκών (library managers)
  - ▶ Συνδέτες (linkers)
  - ▶ Φορτωτές (loaders)
  - ▶ Εκδότες προγραμμάτων (program editors)
  - ▶ Εντοπιστές σφαλμάτων (debuggers)
  - ▶ Στατιστικοί αναλυτές (profilers)

Κατασκευή μεταγλωττιστή (i)

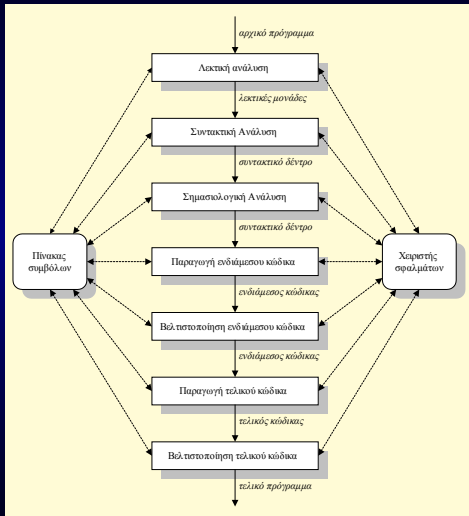
- ▶ Βασικές απαιτήσεις:
  - ▶ Να λειτουργεί σωστά
  - ▶ Να συμμορφώνεται με τις προδιαγραφές της αρχικής και της τελικής γλώσσας
  - ▶ Να μεταγλωττίζει προγράμματα κάθε μεγέθους

Κατασκευή μεταγλωττιστή (ii)

- ▶ Επιπρόσθετες απαιτήσεις:
  - ▶ Να παράγει αποδοτικό κώδικα
  - ▶ Να έχει μικρό χρόνο μεταγλώττισης
  - ▶ Να έχει μικρές απαιτήσεις μνήμης κατά τη μεταγλώττιση
  - ▶ Να δίνει καλά διαγνωστικά μηνύματα
  - ▶ Να συνεχίζει ύστερα από λάθη
  - ▶ Να είναι μεταφέρσιμος

Φάσεις και προϊόντα της μεταγλώττισης

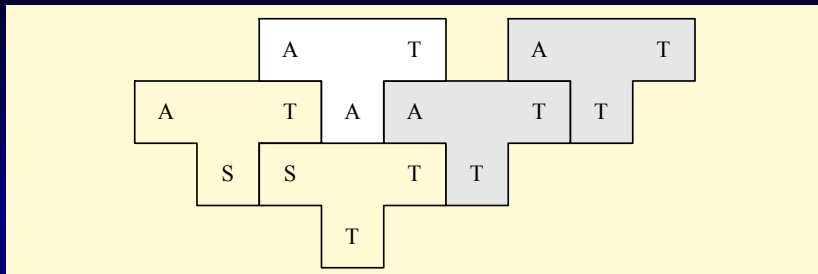
- ▶ Λεκτική ανάλυση
- ▶ Συντακτική ανάλυση
- ▶ Σημασιολογική ανάλυση
- ▶ Παραγωγή ενδιάμεσου κώδικα
- ▶ Βελτιστοποίηση
- ▶ Παραγωγή τελικού κώδικα

Θέματα υλοποίησης

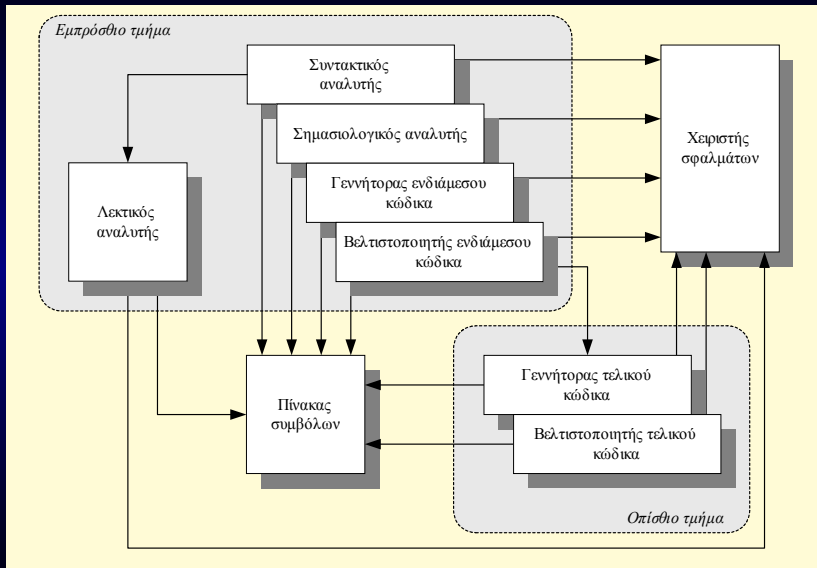
- ▶ Οργάνωση σε περάσματα
- ▶ Οργάνωση σε εμπρόσθιο και οπίσθιο τμήμα
(front-end / back-end)
- ▶ Έλεγχος ορθότητας
- ▶ Είδη διαγνωστικών μηνυμάτων και ανάνηψη
  - ▶ Εσωτερικά (internal)
  - ▶ Σφάλματα (errors)
  - ▶ Προειδοποιητικά μηνύματα (warnings)
  - ▶ Απλά μηνύματα (messages)

Εκκίνηση – bootstrapping

- ▶ **Βήμα 1:** Μεταγλωττιστής για $S \subset A$ στην T .
- ▶ **Βήμα 2:** Μεταγλωττιστής για την A στην S .
- ▶ **Βήμα 3:** Μεταγλωττιστής για την A στην A .

Οργάνωση σε ένα πέρασμα

Κεφάλαιο 2:

Τυπικές γλώσσες

Τυπικές γλώσσες (i)

Βασικές έννοιες

- ▶ Αλφάβητο Σ
- ▶ Σύμβολο a
- ▶ Συμβολοσειρά α
- ▶ Μήκος συμβολοσειράς $|\alpha|$
- ▶ Σύνολο συμβολοσειρών μήκους n Σ^n
- ▶ Σύνολο όλων των συμβολοσειρών

$$\Sigma^* = \bigcup_{n=0}^{\infty} \Sigma^n$$

Τυπικές γλώσσες (ii)

Βασικές έννοιες (συνέχεια)

- ▶ Κενή συμβολοσειρά ϵ
- ▶ Παράθεση συμβολοσειρών $\alpha\beta$
- ▶ Παράθεση συμβολοσειράς με τον εαυτό της
$$\alpha^0 = \epsilon$$
$$\alpha^{n+1} = \alpha\alpha^n$$
- ▶ Πρόθεμα, επίθεμα, υποσυμβολοσειρά

Τυπικές γλώσσες (iii)

Βασικές έννοιες (συνέχεια)

- ▶ Γλώσσα

$$L \subseteq \Sigma^*$$

- ▶ Ένωση γλωσσών

$$L_1 \cup L_2 = \{ \alpha \mid \alpha \in L_1 \vee \alpha \in L_2 \}$$

- ▶ Παράθεση γλωσσών

$$L_1 L_2 = \{ \alpha \beta \mid \alpha \in L_1 \wedge \beta \in L_2 \}$$

- ▶ Παράθεση γλώσσας με τον εαυτό της

$$L^0 = \{ \epsilon \}$$

$$L^{n+1} = L L^n$$

- ▶ Κλείσιμο ή άστρο του Kleene

$$L^* = \bigcup_{n=0}^{\infty} L^n$$

$$L^+ = L L^*$$

Τυπικές γλώσσες (iv)

Γεννητικά μοντέλα

- ▶ Γραμματική $G = (T, N, P, S)$

- ▶ T : τερματικά σύμβολα
- ▶ N : μη τερματικά σύμβολα
- ▶ P : κανόνες παραγωγής
- ▶ S : αρχικό σύμβολο

a

A

$\alpha \rightarrow \beta$

- ▶ Παραγωγές: αν $\alpha, \beta, \gamma, \delta \in (T \cup N)^*$
και $(\alpha \rightarrow \beta) \in P$
τότε $\gamma\alpha\delta \Rightarrow \gamma\beta\delta$
- ▶ Γλώσσα: $L(G) = \{ \alpha \in T^* \mid S \Rightarrow^+ \alpha \}$

Τυπικές γλώσσες (v)

Ιεραρχία Chomsky

- ▶ Τύπου 0: όλες οι γραμματικές, $\alpha \rightarrow \beta$
- ▶ Τύπου 1: γραμματικές με συμφραζόμενα (context-sensitive), $\alpha \rightarrow \beta$ με $|\alpha| \leq |\beta|$
- ▶ Τύπου 2: γραμματικές χωρίς συμφραζόμενα (context-free) $A \rightarrow \beta$
- ▶ Τύπου 3: κανονικές γραμματικές (regular)
 $A \rightarrow aB$ ή $A \rightarrow a$
- ▶ Ειδική περίπτωση: γλώσσες που παράγουν την κενή συμβολοσειρά

Τυπικές γλώσσες (vi)

Αναγνωριστές

- ▶ Τύπου 0: μηχανή Turing
- ▶ Τύπου 1: γραμμικά περιορισμένη μηχανή Turing
- ▶ Τύπου 2: αυτόματα στοίβας (push-down automata)
  - Χρήσιμα στη συντακτική ανάλυση
- ▶ Τύπου 3: πεπερασμένα αυτόματα (finite automata)
  - Χρήσιμα στη λεκτική ανάλυση

Κανονικές γλώσσες (i)

► Κανονικές γραμματικές

- Μόνο κανόνες $A \rightarrow aB$ ή $A \rightarrow a$
- ισοδύναμα $A \rightarrow Ba$ ή $A \rightarrow a$

► Κανονικές εκφράσεις (regular expressions)

- Κενή συμβολοσειρά: ϵ
- Κάθε σύμβολο του Σ : a
- Παράθεση δύο κανονικών εκφράσεων: (rs)
- Διάζευξη δύο κανονικών εκφράσεων: $(r|s)$
- Κλείσιμο (ή άστρο) Kleene: (r^*)

► Συντομογραφίες:

- απαλοιφή περιττών παρενθέσεων
- $r^+ [a_1, a_2, \dots, a_n] [a_1 - a_2] r? \dots$

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία

$[0-9]^+$

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία

$[0-9]^+$

- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία

$[0-9]^+$

- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που δεν αρχίζει με μηδέν, εκτός αν είναι μηδενικό

(γιατί;)

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία

$[0-9]^+$

- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που **δεν** αρχίζει με μηδέν, εκτός αν είναι μηδενικό

(γιατί;)

$([1-9][0-9]^*|0)$

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία

$[0-9]^+$

- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που δεν αρχίζει με μηδέν, εκτός αν είναι μηδενικό (γιατί;)
  - ▶ προαιρετικά: υποδιαστολή και κλασματικό μέρος

$([1-9][0-9]^*|0)$

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία

$[0-9]^+$

- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που δεν αρχίζει με μηδέν, εκτός αν είναι μηδενικό (γιατί;)
  - ▶ προαιρετικά: υποδιαστολή και κλασματικό μέρος

$([1-9][0-9]^*|0)(\.[0-9]^+)?$

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία

$[0-9]^+$

- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που **δεν** αρχίζει με μηδέν, εκτός αν είναι μηδενικό (γιατί;)
  - ▶ προαιρετικά: υποδιαστολή και κλασματικό μέρος
  - ▶ προαιρετικά: εκθέτης με ή χωρίς πρόσημο

$([1-9][0-9]^*|0)(\.[0-9]^+)?$

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

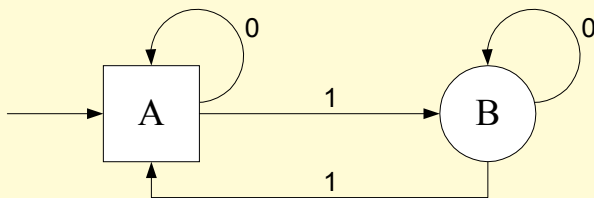
- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία

$[0-9]^+$

- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που δεν αρχίζει με μηδέν, εκτός αν είναι μηδενικό (γιατί;)
  - ▶ προαιρετικά: υποδιαστολή και κλασματικό μέρος
  - ▶ προαιρετικά: εκθέτης με ή χωρίς πρόσημο

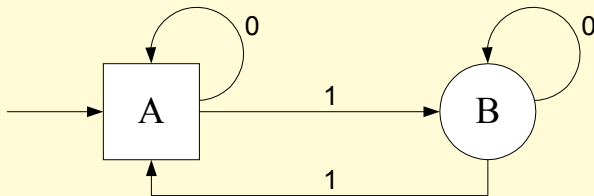
$([1-9][0-9]^*|0)(\.[0-9]^+)?((E|e)(+|-)?[0-9]^+)?$

Πεπερασμένα αυτόματα (i)

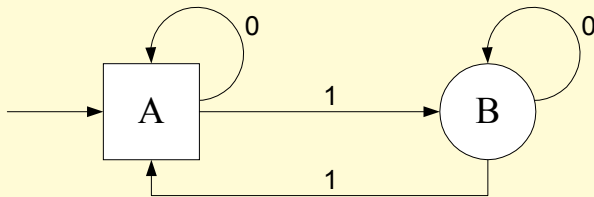
- ▶ Καταστάσεις και μεταβάσεις
- ▶ Ντετερμινιστικά (ΝΠΑ), μη ντετερμινιστικά (ΜΠΑ) και ΜΠΑ με κενές μεταβάσεις (ΜΠΑ-ε)
- ▶ Αρχική κατάσταση, τελικές καταστάσεις

Πεπερασμένα αυτόματα (ii)

- Ποια γλώσσα αναγνωρίζει;

Πεπερασμένα αυτόματα (ii)

- ▶ Ποια γλώσσα αναγνωρίζει;
- ▶ Τη γλώσσα των συμβολοσειρών που αποτελούνται από 0 και 1 και περιέχουν άρτιο αριθμό 1

Κανονικές γλώσσες, ανασκόπηση

Αναγωγές και ισοδυναμίες

▶ κανονική γραμματική	⇒ ΜΠΑ-ε
▶ ΜΠΑ-ε	⇒ κανονική γραμματική
▶ κανονική έκφραση	⇒ ΜΠΑ-ε
▶ ΜΠΑ-ε	⇒ κανονική έκφραση
▶ ΜΠΑ-ε	⇒ ΝΠΑ
▶ Ελαχιστοποίηση ΝΠΑ	

Κεφάλαιο 3:

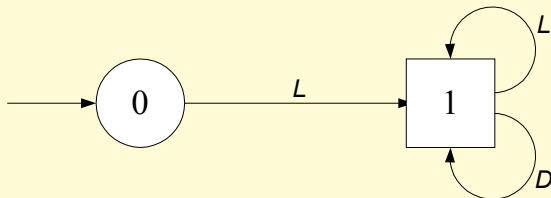
Λεκτική ανάλυση

Λεκτική ανάλυση

- ▶ Λεκτικές μονάδες (tokens)
- ▶ Αναγνωρίζονται με πεπερασμένα αυτόματα που:
  - ▶ διαβάζουν ενδεχομένως περισσότερους χαρακτήρες
  - ▶ οπισθοδρομούν αν χρειαστεί
  - ▶ διαθέτουν έξοδο που χρησιμοποιείται στη συντακτική ανάλυση
- ▶ Ειδικός συμβολισμός: διαγράμματα μετάβασης

Διαγράμματα μετάβασης (i)

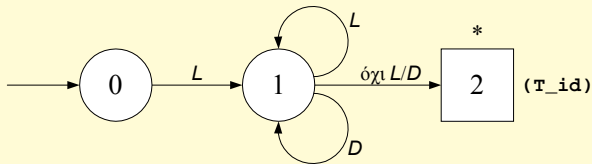
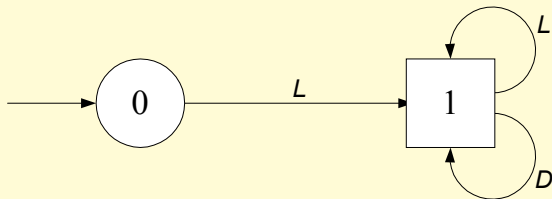
- Αναγνωριστικά της Pascal

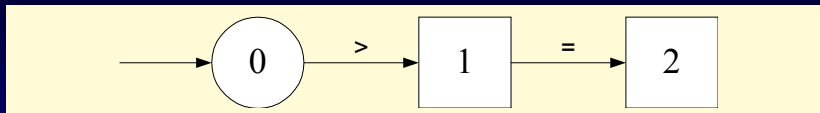
Διαγράμματα μετάβασης (i)

► Αναγνωριστικά της Pascal

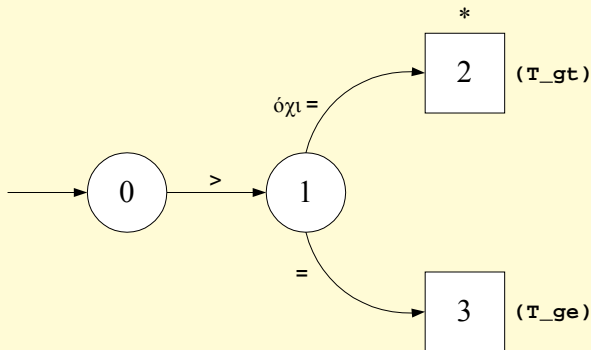
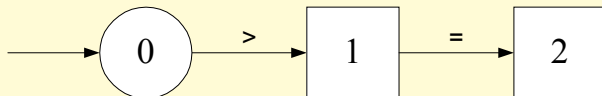
Διαγράμματα μετάβασης (ii)

► Τελεστές $>$ και $\geq$

Διαγράμματα μετάβασης (ii)

- Τελεστές $>$ και $\geq$

Κατασκευή του ΛΑ (i)

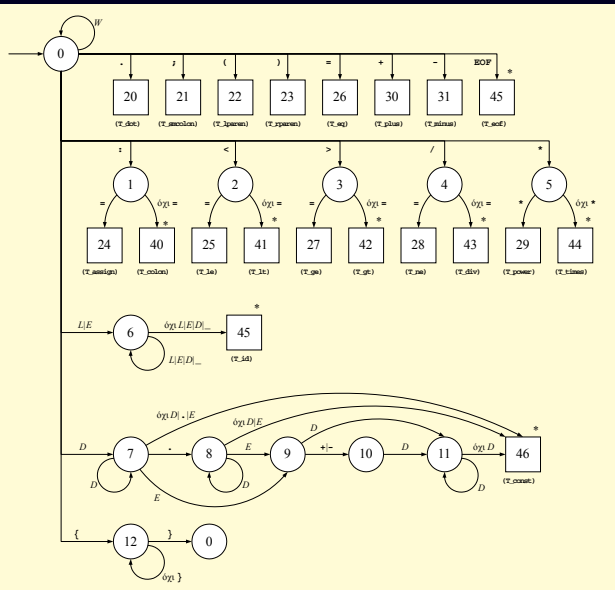
- ▶ Καταγραφή και ταξινόμηση **χαρακτήρων**
 $mapping : (\text{ASCII} \cup \{\text{EOF}\}) \rightarrow \Sigma$
- ▶ Καταγραφή και ταξινόμηση **λεκτικών μονάδων**
  - ▶ Κωδικοποίηση λεκτικών μονάδων
  - ▶ Ακολουθία χαρακτήρων (lexeme)
- ▶ Σχεδίαση του διαγράμματος μετάβασης
- ▶ Υλοποίηση του λεκτικού αναλυτή

Κατασκευή του ΛΑ (ii)

- ▶ Επιμέρους θέματα
  - ▶ Τρόπος διαχωρισμού λεκτικών μονάδων
  - ▶ Σχόλια
  - ▶ Διάκριση πεζών / κεφαλαίων γραμμάτων
  - ▶ Ενδιάμεση μνήμη (buffer)
  - ▶ Ανάνηψη από σφάλματα

Κατασκευή του ΛΑ (iii)

Σχεδίαση
συνολικού
διαγράμματος
μετάβασης

Κατασκευή του ΛΑ (iv)

- ▶ Εναλλακτικοί τρόποι υλοποίησης:
  - ▶ Χειρωνακτικά
  - ▶ Με πίνακα μεταβάσεων
  - ▶ Με το μεταεργαλείο flex

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (i)

- ▶ Μεταεργαλείο flex: γεννήτορας ΛΑ
- ▶ Είσοδος: μεταπρόγραμμα που περιγράφει τις λεκτικές μονάδες
- ▶ Έξοδος: πρόγραμμα σε C
  - ▶ Η συνάρτηση `yylex` υλοποιεί το ΛΑ
  - ▶ Επιστρέφει τον `κωδικό` της λεκτικής μονάδας που αναγνωρίστηκε, ή 0 στο τέλος της συμβολοσειράς εισόδου
  - ▶ Τοποθετεί στη μεταβλητή `ytext` την αντίστοιχη ακολουθία χαρακτήρων (lexeme)

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (ii)

- Δομή του μεταπρογράμματος

Μέρος Α

%%

Μέρος Β

%%

Μέρος Γ

Και τα τρία μέρη μπορούν να είναι κενά

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (iii)

- ▶ Μέρος A, περιέχει
  - ▶ Σχόλια, όπως στη C
  - ▶ Κώδικα C, μέσα σε %{ και %}
  - ▶ Μνημονικά ονόματα ως συντομογραφίες κανονικών εκφράσεων
  - ▶ Δηλώσεις αρχικών καταστάσεων

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (iv)

► Μέρος A, παράδειγμα

```
%{  
#define T_eof          0  
#define T_id           1  
    ...  
#define T_while        52  
  
void ERROR (const char msg []);  
%}  
  
L [A-Za-z]           /* letters      */  
D [0-9]              /* digits      */  
W [ \t\n]            /* white space */
```

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (v)

- ▶ Μέρος B, περιέχει κανόνες της μορφής
κανονική έκφραση ενέργεια
- ▶ Κάθε ενέργεια είναι μια εντολή της C
- ▶ Λειτουργία:
  - ▶ Διαβάζεται το μακρύτερο πρόθεμα της συμβολοσειράς εισόδου που μπορεί να αναγνωριστεί από κάποια κανονική έκφραση
  - ▶ Εκτελείται η αντίστοιχη ενέργεια

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (vi)

► Κανονικές εκφράσεις

- a Ο χαρακτήρας a.
- . Οποιοσδήποτε χαρακτήρας εκτός της αλλαγής γραμμής.
- \x Αν x ένα από τα a, b, f, n, r, t, v ή 0, τότε όπως στη C, αλλιώς ο ίδιος ο χαρακτήρας x .
- \123 Ο χαρακτήρας ASCII με οκταδική τιμή 123.
- \x3f Ο χαρακτήρας ASCII με δεκαεξαδική τιμή 3F.
- "abc" Η συμβολοσειρά abc.
- [abc] Ένας από τους χαρακτήρες a, b ή c.
- [a-z] Ένας από τους χαρακτήρες a έως z.
- [ac-fs] Ένας από τους χαρακτήρες a, c έως f, ή s.
- [^a-z] Ένας από τους χαρακτήρες εκτός όσων ανήκουν στην περιοχή a έως z.

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (vii)

► Κανονικές εκφράσεις (συνέχεια)

$\{name\}$ Η κανονική έκφραση με μνημονικό όνομα `name`.

rs Η παράθεση των r και s .

$r|s$ Η διάζευξη των r και s .

(r) Η κανονική έκφραση r . Οι παρενθέσεις χρησιμοποιούνται για ομαδοποίηση.

r^* Η r επαναλαμβάνεται μηδέν ή περισσότερες φορές.

r^+ Η r επαναλαμβάνεται μια ή περισσότερες φορές.

$r?$ Η r είναι προαιρετική (επαναλαμβάνεται μηδέν ή μια φορά).

$r\{7\}$ Η r επαναλαμβάνεται ακριβώς 7 φορές.

$r\{3,5\}$ Η r επαναλαμβάνεται από 3 έως 5 φορές.

$r\{4,\}$ Η r επαναλαμβάνεται 4 ή περισσότερες φορές.

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (viii)

► Κανονικές εκφράσεις (συνέχεια)

$\hat{r}$	Η r αλλά μόνο στην αρχή μιας γραμμής.
$r\$$	Η r αλλά μόνο στο τέλος μιας γραμμής.
$<<EOF>>$	Το τέλος του αρχείου εισόδου.
r/s	Η κανονική έκφραση r αλλά μόνο αν ακολουθεί η κανονική έκφραση s .
$<S>r$	Η r αλλά μόνο όταν η τρέχουσα αρχική κατάσταση είναι η S .
$<S_1, S_2, S_3>r$	Η r , αλλά μόνο όταν η τρέχουσα αρχική κατάσταση είναι μια από τις S_1 , S_2 ή S_3 .
$<*>r$	Η r σε οποιαδήποτε αρχική κατάσταση.

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (ix)

► Μέρος B, παράδειγμα

```
"and"                { return T_and;    }  
    ...  
"while"              { return T_while;  }  
  
":="                 { return T_assign; }  
": "                 { return T_colon;  }  
  
{L}({L}|{D}|_)*      { return T_id;    }  
{D}+(\.{D}*(e\-{D}+)?)? { return T_const; }  
{W}+                 { /* nothing */  }  
"(*"([*]+|\*+[*]))*\*+" { /* nothing */  }  
  
                      { ERROR("illegal token"); }
```


Υλοποίηση ΛΑ με το flex (x)

- ▶ Μέρος Γ, περιέχει κώδικα C

- ▶ Παράδειγμα

```
void ERROR (const char msg [])  
{  
    fprintf(stderr, "ERROR: %s\n", msg);  
    exit(1);  
}
```

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (xi)

► Παράδειγμα (συνέχεια)

```
int main ()
{
    int token;

    do {
        token = yylex();
        printf("token=%d, lexeme=\"%s\\\"\\n",
               token, yytext);
    } while (token != T_eof);

    return 0;
}
```

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (xii)

- ▶ Παράδειγμα: Αρίθμηση γραμμών

```
int lineno = 1;
```

```
[ \t]+      { /* nothing */ }  
\n          { lineno++;      }
```

```
void ERROR (const char msg [])  
{  
    fprintf(stderr, "ERROR, line %d: %s\n",  
                lineno, msg);  
    exit(1);  
}
```

- ▶ Πρόβλημα: Λάθος αρίθμηση σε σχόλια

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (xiii)

- ▶ Αρχικές καταστάσεις
  - ▶ Κοινές: %s
  - ▶ Αποκλειστικές: %x
- ▶ Ενεργοί κανόνες σε κάποια κατάσταση
- ▶ Μετάβαση μεταξύ καταστάσεων: BEGIN(s)
- ▶ Αρχική κατάσταση κατά την έναρξη λειτουργίας του ΛΑ: INITIAL

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (xiv)

- ▶ Παράδειγμα: Αρίθμηση γραμμών (διόρθωση)
%x COMMENT

"(*"	{ BEGIN(COMMENT); }
<COMMENT>"*)"	{ BEGIN(INITIAL); }
<COMMENT>\n	{ lineno++; }
<COMMENT>"*"	{ /* nothing */ }
<COMMENT>[^*\n]+	{ /* nothing */ }

Κεφάλαιο 2:

Τυπικές γλώσσες

(μέρος 2ο)

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (i)

- ▶ Γραμματικές χωρίς συμφραζόμενα: $A \rightarrow \alpha$
  - ▶ Σε κάθε παραγωγή **ένα μη τερματικό** σύμβολο αντικαθίσταται, βάσει ενός κανόνα
  - ▶ Πολλές διαφορετικές παραγωγές διαφέρουν μόνο στη **σειρά** των αντικαταστάσεων

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (i)

- ▶ Γραμματικές χωρίς συμφραζόμενα: $A \rightarrow \alpha$
  - ▶ Σε κάθε παραγωγή ένα μη τερματικό σύμβολο αντικαθίσταται, βάσει ενός κανόνα
  - ▶ Πολλές διαφορετικές παραγωγές διαφέρουν μόνο στη σειρά των αντικαταστάσεων
- ▶ Αριστερότερη / δεξιότερη παραγωγή
(leftmost / rightmost derivation)

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (i)

- ▶ Γραμματικές χωρίς συμφραζόμενα: $A \rightarrow \alpha$
  - ▶ Σε κάθε παραγωγή ένα μη τερματικό σύμβολο αντικαθίσταται, βάσει ενός κανόνα
  - ▶ Πολλές διαφορετικές παραγωγές διαφέρουν μόνο στη σειρά των αντικαταστάσεων
- ▶ Αριστερότερη / δεξιότερη παραγωγή (leftmost / rightmost derivation)
- ▶ Συντακτικά δέντρα (parse trees)

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (ii)

$$S \rightarrow aABc \mid \epsilon$$

$$A \rightarrow cSB \mid Ab$$

$$B \rightarrow bB \mid a$$

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (ii)

► Μία παραγωγή

$$\begin{aligned} \boxed{S} &\Rightarrow aA\boxed{B}c \Rightarrow a\boxed{A}bBc \\ &\Rightarrow acS\boxed{B}bBc \Rightarrow ac\boxed{S}abBc \\ &\Rightarrow acab\boxed{B}c \Rightarrow acabac \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} S &\rightarrow aABc \mid \epsilon \\ A &\rightarrow cSB \mid Ab \\ B &\rightarrow bB \mid a \end{aligned}$$

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (ii)

► Μία παραγωγή

$$\begin{aligned} [S] &\Rightarrow aA[B]c \Rightarrow a[A]bBc \\ &\Rightarrow acS[B]bBc \Rightarrow ac[S]abBc \\ &\Rightarrow acab[B]c \Rightarrow acabac \end{aligned}$$

► Αριστερότερη παραγωγή

$$\begin{aligned} [S] &\Rightarrow_L a[A]BC \Rightarrow_L a[A]bBc \\ &\Rightarrow_L ac[S]BbBc \Rightarrow_L ac[B]bBc \\ &\Rightarrow_L acab[B]c \Rightarrow_L acabac \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} S &\rightarrow aABc \mid \epsilon \\ A &\rightarrow cSB \mid Ab \\ B &\rightarrow bB \mid a \end{aligned}$$

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (ii)

► Μία παραγωγή

$$\begin{aligned}[S] &\Rightarrow aA[B]c \Rightarrow a[A]bBc \\ &\Rightarrow acS[B]bBc \Rightarrow ac[S]abBc \\ &\Rightarrow acab[B]c \Rightarrow acabac\end{aligned}$$

► Αριστερότερη παραγωγή

$$\begin{aligned}[S] &\Rightarrow_L a[A]BC \Rightarrow_L a[A]bBc \\ &\Rightarrow_L ac[S]BbBc \Rightarrow_L ac[B]bBc \\ &\Rightarrow_L acab[B]c \Rightarrow_L acabac\end{aligned}$$

► Δεξιότερη παραγωγή

$$\begin{aligned}[S] &\Rightarrow_R aA[B]c \Rightarrow_R a[A]ac \\ &\Rightarrow_R a[A]bac \Rightarrow_R acS[B]bac \\ &\Rightarrow_R ac[S]abac \Rightarrow_R acabac\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}S &\rightarrow aABc \mid \epsilon \\ A &\rightarrow cSB \mid Ab \\ B &\rightarrow bB \mid a\end{aligned}$$

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (ii)

► Μία παραγωγή

$$\begin{aligned}[S] &\Rightarrow aA[B]c \Rightarrow a[A]bBc \\ &\Rightarrow acS[B]bBc \Rightarrow ac[S]abBc \\ &\Rightarrow acab[B]c \Rightarrow acabac\end{aligned}$$

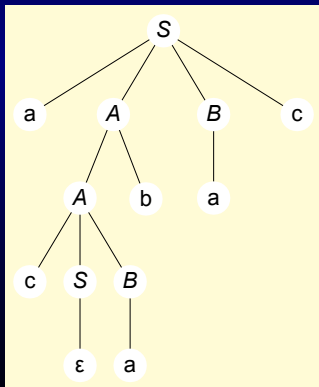
► Αριστερότερη παραγωγή

$$\begin{aligned}[S] &\Rightarrow_L a[A]BC \Rightarrow_L a[A]bBc \\ &\Rightarrow_L ac[S]BbBc \Rightarrow_L ac[B]bBc \\ &\Rightarrow_L acab[B]c \Rightarrow_L acabac\end{aligned}$$

► Δεξιότερη παραγωγή

$$\begin{aligned}[S] &\Rightarrow_R aA[B]c \Rightarrow_R a[A]ac \\ &\Rightarrow_R a[A]bac \Rightarrow_R acS[B]bac \\ &\Rightarrow_R ac[S]abac \Rightarrow_R acabac\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}S &\rightarrow aABc \mid \epsilon \\ A &\rightarrow cSB \mid Ab \\ B &\rightarrow bB \mid a\end{aligned}$$

Διφορούμενες γραμματικές (i)

- ▶ Δύο γραμματικές είναι ισοδύναμες όταν παράγουν την ίδια γλώσσα.

Διφορούμενες γραμματικές (i)

- ▶ Δύο γραμματικές είναι **ισοδύναμες** όταν παράγουν την ίδια γλώσσα.
- ▶ Μια γραμματική είναι **διφορούμενη** (ambiguous) αν υπάρχουν δύο ή περισσότερα συντακτικά δέντρα για την ίδια παραγόμενη συμβολοσειρά

Διφορούμενες γραμματικές (i)

- ▶ Δύο γραμματικές είναι **ισοδύναμες** όταν παράγουν την ίδια γλώσσα.
- ▶ Μια γραμματική είναι **διφορούμενη** (ambiguous) αν υπάρχουν δύο ή περισσότερα συντακτικά δέντρα για την ίδια παραγόμενη συμβολοσειρά
- ▶ Γραμματικές και γλώσσες **εγγενώς διφορούμενες** (inherently ambiguous)

Διφορούμενες γραμματικές (i)

- ▶ Δύο γραμματικές είναι **ισοδύναμες** όταν παράγουν την ίδια γλώσσα.
- ▶ Μια γραμματική είναι **διφορούμενη** (ambiguous) αν υπάρχουν δύο ή περισσότερα συντακτικά δέντρα για την ίδια παραγόμενη συμβολοσειρά
- ▶ Γραμματικές και γλώσσες **εγγενώς διφορούμενες** (inherently ambiguous)
- ▶ Χρήση διφορούμενων γραμματικών στην περιγραφή της σύνταξης γλωσσών προγραμματισμού

Διφορούμενες γραμματικές (ii)

- ▶ Παράδειγμα: ξεκρέμαστο if (dangling if)

$stmt \rightarrow \text{if } cond \text{ } stmt \text{ else } stmt \mid \text{if } cond \text{ } stmt \mid s1 \mid s2$

$cond \rightarrow c1 \mid c2$

Διφορούμενες γραμματικές (ii)

- ▶ Παράδειγμα: ξεκρέμαστο if (dangling if)

$stmt \rightarrow \text{if } cond \text{ } stmt \text{ else } stmt \mid \text{if } cond \text{ } stmt \mid s1 \mid s2$

$cond \rightarrow c1 \mid c2$

- ▶ Διφορούμενο: σε ποιο if αντιστοιχεί το else;
if c1 if c2 s1 else s2

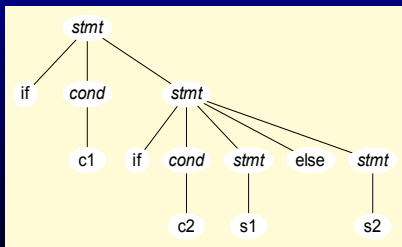
Διφορούμενες γραμματικές (ii)

- ▶ Παράδειγμα: **ξεκρέμαστο if** (dangling if)

$stmt \rightarrow \text{if } cond \text{ } stmt \text{ else } stmt \mid \text{if } cond \text{ } stmt \mid s1 \mid s2$

$cond \rightarrow c1 \mid c2$

- ▶ **Διφορούμενο**: σε ποιο if αντιστοιχεί το else;
if c1 if c2 s1 else s2

if c1 (if c2 s1 else s2)

Διφορούμενες γραμματικές (ii)

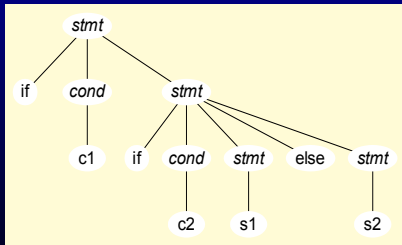
- ▶ Παράδειγμα: **ξεκρέμαστο if** (dangling if)

$stmt \rightarrow \text{if } cond \text{ } stmt \text{ else } stmt \mid \text{if } cond \text{ } stmt \mid s1 \mid s2$

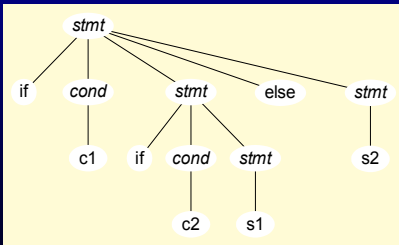
$cond \rightarrow c1 \mid c2$

- ▶ **Διφορούμενο**: σε ποιο if αντιστοιχεί το else;

if c1 if c2 s1 else s2

if c1 (if c2 s1 else s2)

if c1 (if c2 s1) else s2

Τρόποι παράστασης γραμματικών (i)

► Backus-Naur Form

(BNF)

- Σύμβολο $::=$ στους κανόνες
- Μη τερματικά σύμβολα σε γωνιακές παρενθέσεις, π.χ. $\langle \text{expr} \rangle$
- Σύμβολο $|$ για διάζευξη

Τρόποι παράστασης γραμματικών (i)

► Backus-Naur Form (BNF)

- Σύμβολο $::=$ στους κανόνες
- Μη τερματικά σύμβολα σε γωνιακές παρενθέσεις, π.χ. $\langle \text{expr} \rangle$
- Σύμβολο $|$ για διάζευξη

$\langle \text{unsigned-number} \rangle ::= \langle \text{integer-part} \rangle \langle \text{dec-fraction} \rangle \langle \text{exp-part} \rangle$

$\langle \text{integer-part} \rangle ::= \langle \text{digit} \rangle \langle \text{integer-part} \rangle \mid \langle \text{digit} \rangle$

$\langle \text{dec-fraction} \rangle ::= . \langle \text{integer-part} \rangle \mid \epsilon$

$\langle \text{exp-part} \rangle ::= \mathbf{E} \langle \text{sign} \rangle \langle \text{integer-part} \rangle$
 $\mid \mathbf{e} \langle \text{sign} \rangle \langle \text{integer-part} \rangle \mid \epsilon$

$\langle \text{sign} \rangle ::= + \mid - \mid \epsilon$

$\langle \text{digit} \rangle ::= 0 \mid 1 \mid 2 \mid 3 \mid 4 \mid 5 \mid 6 \mid 7 \mid 8 \mid 9$

Τρόποι παράστασης γραμματικών (ii)

► Extended Backus-Naur Form

(EBNF)

- Τερματικά σύμβολα σε εισαγωγικά
- Παρενθέσεις για ομαδοποίηση
- Αγκύλες για προαιρετικά τμήματα
- Σύμβολα * και + για επανάληψη

Τρόποι παράστασης γραμματικών (ii)

► Extended Backus-Naur Form (EBNF)

- Τερματικά σύμβολα σε εισαγωγικά
- Παρενθέσεις για ομαδοποίηση
- Αγκύλες για προαιρετικά τμήματα
- Σύμβολα * και + για επανάληψη

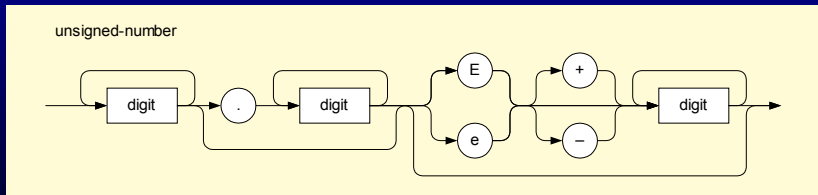
$$\begin{aligned}\langle \text{unsigned-number} \rangle &::= \langle \text{digit} \rangle^+ [\text{"."} \langle \text{digit} \rangle^+] \\ &\quad [(\text{"E"} \mid \text{"e"}) [\text{"+"} \mid \text{"-"}] \langle \text{digit} \rangle^+] \\ \langle \text{digit} \rangle &::= \text{"0"} \mid \text{"1"} \mid \text{"2"} \mid \text{"3"} \mid \text{"4"} \\ &\quad \mid \text{"5"} \mid \text{"6"} \mid \text{"7"} \mid \text{"8"} \mid \text{"9"}\end{aligned}$$

Τρόποι παράστασης γραμματικών (iii)

- ▶ Συντακτικά διαγράμματα
  - ▶ Τερματικά σύμβολα σε οβάλ
  - ▶ Μη τερματικά σύμβολα σε ορθογώνια
  - ▶ Διαδοχή συμβόλων (παράθεση) με βέλη

Τρόποι παράστασης γραμματικών (iii)

- ▶ Συντακτικά διαγράμματα
  - ▶ Τερματικά σύμβολα σε οβάλ
  - ▶ Μη τερματικά σύμβολα σε ορθογώνια
  - ▶ Διαδοχή συμβόλων (παράθεση) με βέλη

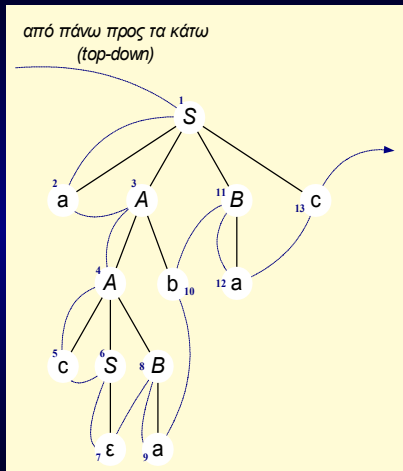
Κεφάλαιο 4:

Συντακτική ανάλυση

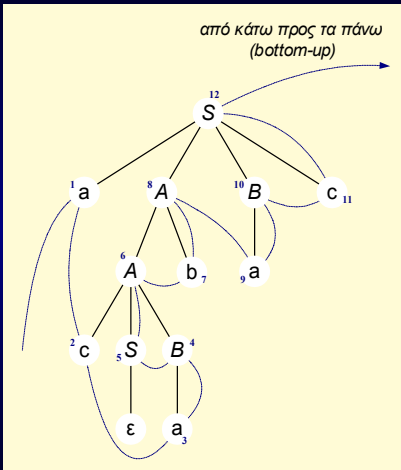
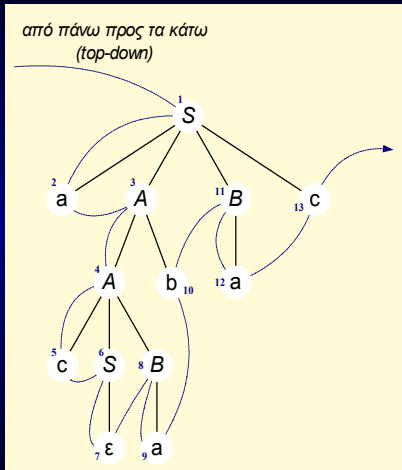
Συντακτική ανάλυση

- ▶ Συντακτικό δέντρο (parse tree)
- ▶ Κατασκευάζεται με δύο τρόπους:
  - ▶ Καθοδικά — Από πάνω προς τα κάτω (top-down)
δηλαδή ξεκινώντας από τη ρίζα και
προχωρώντας προς τα φύλλα
  - ▶ Ανοδικά — Από κάτω προς τα πάνω (bottom-up)
δηλαδή ξεκινώντας από τα φύλλα και
προχωρώντας προς τη ρίζα

Top-down και bottom-up

Top-down και bottom-up

Βοηθητικές έννοιες (i)

► Σύνολα FIRST

- Έστω συμβολοσειρά $\alpha \in (T \cup N)^*$
- Το σύνολο $\text{FIRST}(\alpha) \subseteq T \cup \{\epsilon\}$ περιέχει τα τερματικά σύμβολα από τα οποία αρχίζουν οι συμβολοσειρές που παράγονται από την α

Βοηθητικές έννοιες (i)

► Σύνολα FIRST

- Έστω συμβολοσειρά $\alpha \in (T \cup N)^*$
- Το σύνολο $\text{FIRST}(\alpha) \subseteq T \cup \{\epsilon\}$ περιέχει τα τερματικά σύμβολα από τα οποία αρχίζουν οι συμβολοσειρές που παράγονται από την α
- Αν $\alpha \Rightarrow^* a\beta$ τότε $a \in \text{FIRST}(\alpha)$
- Αν $\alpha \Rightarrow^* \epsilon$ τότε $\epsilon \in \text{FIRST}(\alpha)$

Βοηθητικές έννοιες (ii)

► Σύνολα FOLLOW

- Έστω μη τερματικό σύμβολο A
- Το σύνολο $\text{FOLLOW}(A) \subseteq T \cup \{\text{EOF}\}$ περιέχει τα τερματικά σύμβολα που μπορούν να ακολουθούν το A στη διάρκεια μιας παραγωγής
- Αν το A μπορεί να είναι το τελευταίο σύμβολο σε μια παραγωγή, τότε $\text{EOF} \in \text{FOLLOW}(A)$

Βοηθητικές έννοιες (ii)

► Σύνολα FOLLOW

- Έστω μη τερματικό σύμβολο A
- Το σύνολο $\text{FOLLOW}(A) \subseteq T \cup \{\text{EOF}\}$ περιέχει τα τερματικά σύμβολα που μπορούν να ακολουθούν το A στη διάρκεια μιας παραγωγής
- Αν το A μπορεί να είναι το τελευταίο σύμβολο σε μια παραγωγή, τότε $\text{EOF} \in \text{FOLLOW}(A)$
- Αν $S \Rightarrow^* \alpha A a \beta$ τότε $a \in \text{FOLLOW}(A)$
- Αν $S \Rightarrow^* \alpha A$ τότε $\text{EOF} \in \text{FOLLOW}(A)$

Υπολογισμός FIRST (i)

- ▶ $\text{FIRST}(\epsilon) = \{ \epsilon \}$
- ▶ $\text{FIRST}(a\beta) = \{ a \}$
- ▶ αν $\epsilon \notin \text{FIRST}(A)$
τότε $\text{FIRST}(A\beta) = \text{FIRST}(A)$
- ▶ αν $\epsilon \in \text{FIRST}(A)$
τότε $\text{FIRST}(A\beta) = (\text{FIRST}(A) - \{ \epsilon \}) \cup \text{FIRST}(\beta)$
- ▶ για κάθε κανόνα $A \rightarrow \alpha$, πρέπει $\text{FIRST}(\alpha) \subseteq \text{FIRST}(A)$

Υπολογισμός FIRST (ii)

► Παράδειγμα

$$\text{FIRST}(E) = \{ \text{id}, (\}$$

$$\text{FIRST}(T) = \{ \text{id}, (\}$$

$$\text{FIRST}(F) = \{ \text{id}, (\}$$

$$\text{FIRST}(E') = \{ +, \epsilon \}$$

$$\text{FIRST}(T') = \{ *, \epsilon \}$$

$$E \rightarrow T E'$$

$$E' \rightarrow \epsilon$$

$$E' \rightarrow + T E'$$

$$T \rightarrow F T'$$

$$T' \rightarrow \epsilon$$

$$T' \rightarrow * F T'$$

$$F \rightarrow (E)$$

$$F \rightarrow \text{id}$$

Υπολογισμός FOLLOW (i)

- ▶ $\text{EOF} \in \text{FOLLOW}(S)$
- ▶ για κάθε κανόνα $A \rightarrow \alpha B \beta$
  - ▶ $(\text{FIRST}(\beta) - \{\epsilon\}) \subseteq \text{FOLLOW}(B)$
  - ▶ αν $\epsilon \in \text{FIRST}(\beta)$
τότε $\text{FOLLOW}(A) \subseteq \text{FOLLOW}(B)$

Υπολογισμός FOLLOW (ii)

► Παράδειγμα

$$\text{FOLLOW}(E) = \{), \text{EOF} \}$$

$$\text{FOLLOW}(T) = \{ +,), \text{EOF} \}$$

$$\text{FOLLOW}(F) = \{ *, +,), \text{EOF} \}$$

$$\text{FOLLOW}(E') = \{), \text{EOF} \}$$

$$\text{FOLLOW}(T') = \{ +,), \text{EOF} \}$$

$$\text{FIRST}(E') = \{ +, \epsilon \}$$

$$\text{FIRST}(T') = \{ *, \epsilon \}$$

$$E \rightarrow T E'$$

$$E' \rightarrow \epsilon$$

$$E' \rightarrow + T E'$$

$$T \rightarrow F T'$$

$$T' \rightarrow \epsilon$$

$$T' \rightarrow * F T'$$

$$F \rightarrow (E)$$

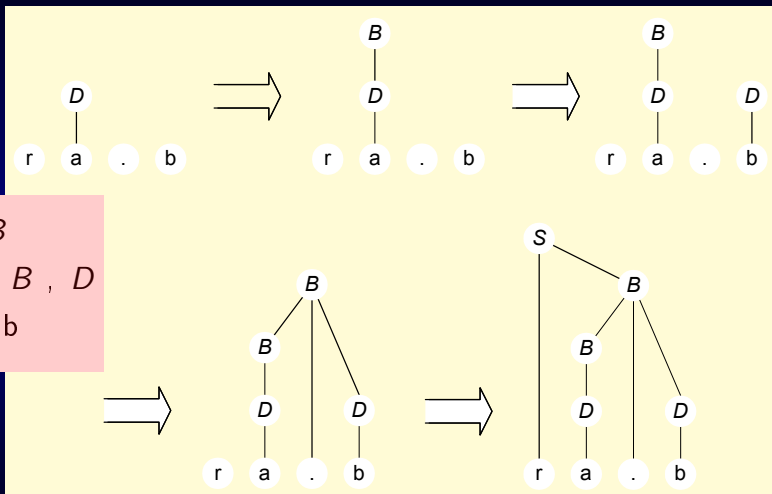
$$F \rightarrow \text{id}$$

ΣΑ bottom-up (i)

- ▶ Η συντακτική ανάλυση ξεκινά από τα φύλλα
- ▶ Κάθε φορά, αναζητά:
  - ▶ τον αριστερότερο κόμβο του δέντρου
  - ▶ που δεν έχει ακόμα κατασκευαστεί
  - ▶ ενώ όλα τα παιδιά του έχουν κατασκευαστεί
- ▶ Επαναλαμβάνει μέχρι να κατασκευαστεί η ρίζα
- ▶ Ελάττωση (reducing): η επιλογή των κόμβων που θα αποτελέσουν τα παιδιά ενός νέου κόμβου

ΣA bottom-up (ii)

ΣΑ *bottom-up* (iii)

- ▶ ΣΑ ολίσθησης-ελάττωσης (shift-reduce)
  - ▶ Χρησιμοποιούν μια (αρχικά κενή) **στοίβα** όπου τοποθετούν σύμβολα της γραμματικής
  - ▶ **Ολίσθηση** (shift): μεταφορά ενός συμβόλου από την είσοδο στην κορυφή της στοίβας
  - ▶ **Ελάττωση** (reduce): αφαίρεση από την κορυφή της στοίβας του δεξιού μέλους ενός κανόνα και πρόσθεση του αριστερού μέλους
  - ▶ **Επιτυχία**: η στοίβα περιέχει μόνο το S και τα σύμβολα της εισόδου έχουν εξαντληθεί

ΣA bottom-up (iv)

$$S \rightarrow r \ B$$

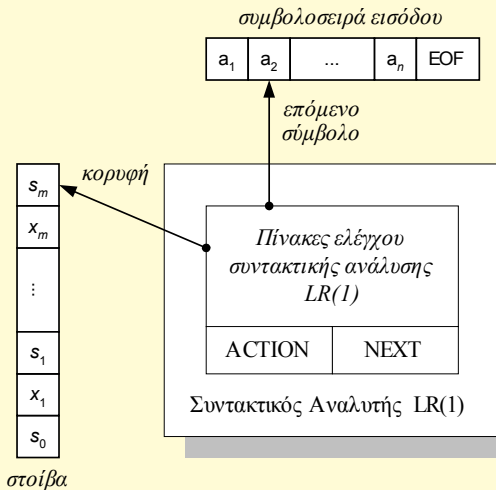
$$B \rightarrow D \mid B , \ D$$

$$D \rightarrow a \mid b$$

βήμα	στοίβα	είσοδος	κίνηση
0	ϵ	$r \ a , \ b$	ολίσθηση
1	r	$a , \ b$	ολίσθηση
2	$r \ a$	$, \ b$	ελάττωση με $D \rightarrow a$
3	$r \ D$	$, \ b$	ελάττωση με $B \rightarrow D$
4	$r \ B$	$, \ b$	ολίσθηση (όχι ελάττωση με $S \rightarrow r \ B$)
5	$r \ B ,$	b	ολίσθηση
6	$r \ B , \ b$	ϵ	ελάττωση με $D \rightarrow b$
7	$r \ B , \ D$	ϵ	ελάττωση με $B \rightarrow B , \ D$ (όχι ελάττωση με $B \rightarrow D$)
8	$r \ B$	ϵ	ελάττωση με $S \rightarrow r \ B$
9	S	ϵ	αναγνώριση

ΣΑ bottom-up (v)

- ▶ $LR(k)$
- ▶ $LR(0)$
- ▶ $SLR(1)$
- ▶ $LALR(1)$
- ▶ $LR(1)$

Υλοποίηση ΣΑ με το *bison* (i)

- ▶ **Μεταεργαλείο *bison***: γεννήτορας ΣΑ LALR(1)
- ▶ **Είσοδος**: μεταπρόγραμμα που περιγράφει τη σύνταξη και τις σημασιολογικές ρουτίνες
- ▶ **Έξοδος**: πρόγραμμα σε C
  - ▶ Η συνάρτηση *yyparse* υλοποιεί το ΣΑ
  - ▶ Επιστρέφει 0 αν αναγνωριστεί η συμβολοσειρά εισόδου ή 1 σε περίπτωση συντακτικού σφάλματος
  - ▶ Συνεργάζεται με το λεκτικό αναλυτή (συνάρτηση *yylex*)

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (ii)

- Δομή του μεταπρογράμματος

Μέρος Α

%%

Μέρος Β

%%

Μέρος Γ

Και τα τρία μέρη μπορούν να είναι κενά

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (iii)

- ▶ Μέρος A, περιέχει
  - ▶ Σχόλια, όπως στη C
  - ▶ Κώδικα C, μέσα σε %{ και %}
  - ▶ Δηλώσεις λεκτικών μονάδων
  - ▶ Δηλώσεις τελεστών της αρχικής γλώσσας (προτεραιότητα, προσηταιριστικότητα)
  - ▶ Δήλωση του συνόλου σημασιολογικών τιμών (τύπος YYSTYPE ή με χρήση του %union)
  - ▶ Δήλωση του τύπου της σημασιολογικής τιμής κάθε συμβόλου

Υλοποίηση ΣΑ με το *bison* (iv)

► Μέρος Α, παράδειγμα

```
%{  
void ERROR (const char msg []);  
%}
```

```
%token T_program "program"  
%token T_div T_mod  
%token T_if T_then T_else
```

```
%nonassoc '=' '<' '>'  
%left '+' '-'  
%left '*' '/' T_div T_mod
```

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (v)

- ▶ Μέρος A, παράδειγμα (συνέχεια)

```
%union{  
    int i;  
    double f;  
    char str[80];  
}
```

```
%token<str> T_id  
%token<i>    T_int_const  
%token<f>    T_float_const
```

```
%type<f>     expression
```

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (vi)

- ▶ Μέρος B, περιέχει:
  - ▶ τους κανόνες παραγωγής σε μορφή BNF
  - ▶ σημασιολογικές ρουτίνες που εκτελούνται κατά τη συντακτική ανάλυση
- ▶ Οι κανόνες έχουν τη μορφή:

$$\begin{array}{lcl} A & : & x_1^1 \ x_2^1 \ \dots \ x_{m_1}^1 \\ & | & x_1^2 \ x_2^2 \ \dots \ x_{m_2}^2 \\ & & \dots \\ & | & x_1^n \ x_2^n \ \dots \ x_{m_n}^n \\ & ; & \end{array}$$

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (vii)

► Μέρος Β, παράδειγμα

```
program      : { count=0; } block_list
              { printf("Counted %d block(s)\n",
                      count); }
              ;

block_list   : /* nothing */
              | block_list block { count++; }
              ;

block        : "begin" block_list "end"
              ;
```

Υλοποίηση ΣΑ με το *bison* (viii)

- ▶ Μέρος Γ, περιέχει κώδικα C
- ▶ Το μεταπρόγραμμα του *bison* αναλαμβάνει τον κεντρικό έλεγχο του μεταγλωττιστή που επιτυγχάνεται με τη συνεργασία των παρακάτω:
  - ▶ του λεκτικού αναλυτή
  - ▶ του συντακτικού αναλυτή
  - ▶ του πίνακα συμβόλων
  - ▶ του σημασιολογικού αναλυτή
  - ▶ του γεννήτορα ενδιάμεσου κώδικα

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (ix)

► Μέρος Γ, παράδειγμα

```
void yyerror (const char * msg)
{
    fprintf(stderr,
             "syntax error in line %d: %s\n",
             linecount, msg);
    exit(1);
}

int main ()
{
    return yyparse();
}
```

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (x)

- ▶ Παράδειγμα με σημασιολογικές τιμές

$$E \rightarrow T$$

$$E \rightarrow E + T$$

$$T \rightarrow F$$

$$T \rightarrow T * F$$

$$F \rightarrow (E)$$

$$F \rightarrow \text{num}$$

- ▶ Ζητούμενο: να κατασκευαστεί ΣΑ που να υπολογίζει την τιμή μιας αριθμητικής έκφρασης

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (xi)

► Παράδειγμα (συνέχεια)

```
%{  
typedef int YYSTYPE;  
%}  
  
%token T_num  
  
%%  
  
program :  
    expression { printf("Value: %d\n", $1); }  
    ;
```


Υλοποίηση ΣΑ με το bison (xii)

► Παράδειγμα (συνέχεια)

expression :

```
    term { $$ = $1; }  
    | expression '+' term { $$ = $1 + $3; }  
    ;
```

term :

```
    factor { $$ = $1; }  
    | term '*' factor { $$ = $1 * $3; }  
    ;
```

Υλοποίηση ΣΑ με το *bison* (xiii)

► Παράδειγμα (συνέχεια)

```
factor :  
    '(' expression ')' { $$ = $2; }  
  | T_num { $$ = $1; }  
  ;  
  
%%
```

► Παραλείπονται στο Μέρος Γ:

- η συνάρτηση *yylex* (πιθανώς σε ξεχωριστό αρχείο, αν χρησιμοποιηθεί το *flex*)
- οι συναρτήσεις *yerror* και *main*

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (xiv)

- Παράδειγμα — Υλοποίηση ΛΑ χειρωνακτικά

```
int yylex ()
{
    int c;

    while (isspace(c = fgetc(stdin)));
    if (isdigit(c)) {
        yylval = c - '0';
        while (isdigit(c = fgetc(stdin)))
            yylval = yylval * 10 + c - '0';
        ungetc(c, stdin);
        return T_num;
    }
```

Στο μέρος Γ

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (xv)

► Παράδειγμα (συνέχεια)

```
if (strchr("+*()", c)) return c;
if (c != EOF)
    fprintf(stderr, "Illegal character: %c\n", c);
return 0;
}
```

► Αυτοματοποίηση της μεταγλώττισης του ΣΑ

```
mytest1: mytest1.y
        bison mytest1.y
        gcc -o mytest1 mytest1.tab.c
```

Makefile

Υλοποίηση ΣΑ με το *bison* (xvi)

- ▶ Παράδειγμα — Υλοποίηση ΛΑ με το *flex*

```
%{  
#include "mytest2.tab.h"  
%}  
  
%%  
  
[0-9]+ { yylval = atoi(yytext); return T_num; }  
  
\(|\\|\\+|\\* { return yytext[0]; }  
[ \\t\\n]+ { /* nothing */ }  
. { yyerror("illegal character"); }  
  
%%
```

mytest2.l

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (xvii)

- ▶ Αυτοματοποίηση της μεταγλώττισης ΛΑ και ΣΑ

```
mytest2: mytest2.l mytest2.y  
        bison -d mytest2.y  
        flex -s mytest2.l  
        gcc -o mytest2 mytest2.tab.c lex.yy.c \  
            -lfl
```

Makefile

- ▶ Επίλυση συγκρούσεων στο bison
  - ▶ shift-reduce: πάντα shift
  - ▶ reduce-reduce: ο πρώτος κανόνας

ΣΑ top-down (i)

- ▶ Η συντακτική ανάλυση ξεκινά από τη ρίζα
- ▶ Κάθε φορά, αναζητά:
  - ▶ το μη τερματικό σύμβολο που θα αντικατασταθεί
⇒ συνήθως επιλέγεται το αριστερότερο
  - ▶ τον κανόνα παραγωγής που θα εφαρμοστεί
⇒ βάσει των επόμενων k λεκτικών μονάδων στη συμβολοσειρά εισόδου: $LL(k)$
- ▶ Επαναλαμβάνεται μέχρι να εξαντληθούν τα μη τερματικά

Γραμματικές $LL(1)$

- ▶ Απαραίτητες προϋποθέσεις:
  - ▶ Απουσία **αριστερής αναδρομής** (άμεσης ή έμμεσης)
  - ▶ Απουσία **κοινού προθέματος** σε εναλλακτικούς κανόνες
- ▶ Μερικές φορές είναι δυνατός ο μετασχηματισμός μιας γραμματικής σε ισοδύναμη $LL(1)$
  - ⇒ απαλοιφή αριστερής αναδρομής
  - ⇒ αριστερή παραγοντοποίηση

Μετασχηματισμός σε $LL(1)$

► Αντικατάσταση

$$\begin{array}{l} A \rightarrow \alpha_1 \mid \dots \mid \alpha_n \\ B \rightarrow \beta_1 A \beta_2 \end{array} \Rightarrow \begin{array}{l} A \rightarrow \alpha_1 \mid \dots \mid \alpha_n \\ B \rightarrow \beta_1 \alpha_1 \beta_2 \mid \dots \mid \beta_1 \alpha_n \beta_2 \end{array}$$

► Αριστερή παραγοντοποίηση

$$\begin{array}{l} A \rightarrow \alpha \beta_1 \mid \dots \mid \alpha \beta_n \end{array} \Rightarrow \begin{array}{l} A \rightarrow \alpha B \\ B \rightarrow \beta_1 \mid \dots \mid \beta_n \end{array}$$

► Απαλοιφή άμεσης αριστερής αναδρομής

$$\begin{array}{l} A \rightarrow A\alpha_1 \mid \dots \mid A\alpha_n \mid \beta_1 \mid \dots \mid \beta_m \\ \Rightarrow \end{array} \begin{array}{l} A \rightarrow \beta_1 B \mid \dots \mid \beta_m B \\ B \rightarrow \alpha_1 B \mid \dots \mid \alpha_n B \mid \epsilon \end{array}$$

ΣΑ αναδρομικής κατάβασης

$A \rightarrow \alpha_1 \mid \dots \mid \alpha_n$

μετατρέπεται σε κώδικα της μορφής:

if $token \in \text{FIRST}(\alpha_1)$ **then**

κώδικας για την αναγνώριση της α_1

...

else if $token \in \text{FIRST}(\alpha_n)$ **then**

κώδικας για την αναγνώριση της α_n

else if $\epsilon \notin \text{FIRST}(\alpha_1) \cup \dots \cup \text{FIRST}(\alpha_n)$ **then**

συντακτικό σφάλμα

else if $token \notin \text{FOLLOW}(A)$ **then**

συντακτικό σφάλμα

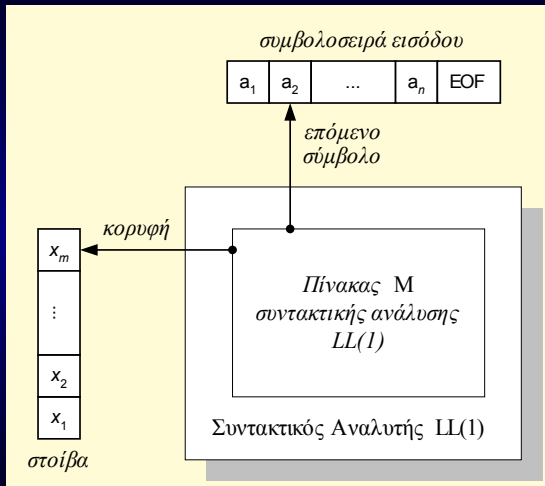
end if

$\Sigma A \text{ LL}(1)$ (i)

- ▶ Χρησιμοποιούν μια **στοίβα** όπου τοποθετούν σύμβολα της γραμματικής — αρχικά μόνο το S
- ▶ Κάθε φορά εξετάζεται η κορυφή της στοίβας:
  - ▶ Αν είναι **τερματικό** σύμβολο και είναι το ίδιο με το επόμενο της συμβολοσειράς εισόδου, τότε αφαιρούνται και τα δύο
  - ▶ Αν είναι **μη τερματικό σύμβολο**, τότε ανάλογα με το επόμενο της συμβολοσειράς εισόδου εφαρμόζεται κάποιος κανόνας
- ▶ **Επιτυχία**: η στοίβα και η συμβολοσειρά εισόδου είναι άδειες

$\Sigma A\ LL(1)$ (ii)

Ο αλγόριθμος κατασκευής του πίνακα M ορίζει την οικογένεια των γλωσσών $LL(1)$

Κατασκευή ΣΑ LL(1)

$E \rightarrow T E'$	$\text{FIRST}(E) = \text{FIRST}(T) = \text{FIRST}(F) = \{\text{id}, (\}$
$E' \rightarrow + T E' \mid \epsilon$	$\text{FIRST}(E') = \{+, \epsilon\}$
$T \rightarrow F T'$	$\text{FIRST}(T) = \{*, \epsilon\}$
$T' \rightarrow * F T' \mid \epsilon$	$\text{FOLLOW}(E) = \text{FOLLOW}(E') = \{), \text{EOF}\}$
$F \rightarrow (E) \mid \text{id}$	$\text{FOLLOW}(T) = \text{FOLLOW}(T') = \{+,), \text{EOF}\}$
	$\text{FOLLOW}(F) = \{*, +,), \text{EOF}\}$

	id	+	*	(	)	EOF
E	$E \rightarrow TE'$			$E \rightarrow TE'$		
E'		$E' \rightarrow +TE'$			$E' \rightarrow \epsilon$	$E' \rightarrow \epsilon$
T	$T \rightarrow FT'$			$T \rightarrow FT'$		
T'		$T' \rightarrow \epsilon$	$T' \rightarrow *FT'$		$T' \rightarrow \epsilon$	$T' \rightarrow \epsilon$
F	$F \rightarrow \text{id}$			$F \rightarrow (E)$		

Λειτουργία ΣΑ LL(1)

0	E	id + id * id EOF	$E \rightarrow T E'$
1	$E' T$	id + id * id EOF	$T \rightarrow F T'$
2	$E' T' F$	id + id * id EOF	$F \rightarrow \text{id}$
3	$E' T' \text{id}$	id + id * id EOF	
4	$E' T'$	+ id * id EOF	$T' \rightarrow \epsilon$
5	E'	+ id * id EOF	$E' \rightarrow + T E'$
6	$E' T +$	+ id * id EOF	
7	$E' T$	id * id EOF	$T \rightarrow F T'$
8	$E' T' F$	id * id EOF	$F \rightarrow \text{id}$
9	$E' T' \text{id}$	id * id EOF	
10	$E' T'$	* id EOF	$T' \rightarrow * F T'$
11	$E' T' F *$	* id EOF	
12	$E' T' F$	id EOF	$F \rightarrow \text{id}$
13	$E' T' \text{id}$	id EOF	
14	$E' T'$	EOF	$T' \rightarrow \epsilon$
15	E'	EOF	$E' \rightarrow \epsilon$
16	ϵ	EOF	αναγνώριση

Κεφάλαιο 2:

Τυπικές γλώσσες

(μέρος 3ο)

Κατηγορικές γραμματικές (i)

- ▶ **Κατηγορική γραμματική** (attribute grammar): γραμματική χωρίς συμφραζόμενα όπου κάθε σύμβολο φέρει ένα σύνολο **κατηγορημάτων**
- ▶ Οι τιμές των κατηγορημάτων υπολογίζονται βάσει του συντακτικού δέντρου:
  - ▶ **Συνθετικά** κατηγορήματα: οι τιμές τους εξαρτώνται μόνο από κατηγορήματα των παιδιών κάθε κόμβου
  - ▶ **Κληρονομούμενα** κατηγορήματα: οι τιμές τους εξαρτώνται μόνο από κατηγορήματα του “πατέρα” και των “αδελφών” κάθε κόμβου

Κατηγορικές γραμματικές (ii)

$$E \rightarrow E + T \quad \{ E^1.val := E^2.val + T.val \}$$

$$E \rightarrow T \quad \{ E.val := T.val \}$$

$$T \rightarrow T * F \quad \{ T^1.val := T^2.val * F.val \}$$

$$T \rightarrow F \quad \{ T.val := F.val \}$$

$$F \rightarrow (E) \quad \{ F.val := E.val \}$$

$$F \rightarrow \text{num} \quad \{ F.val := \text{num.val} \}$$

Σημασιολογικοί κανόνες

Κεφάλαιο 5:

Πίνακας συμβόλων

Πίνακας συμβόλων

- ▶ Συγκεντρώνει πληροφορίες για τα **ονόματα** που εμφανίζονται στο αρχικό πρόγραμμα
- ▶ Ονόματα είναι:
  - ▶ το **πρόγραμμα**
  - ▶ οι **μεταβλητές**
  - ▶ τα **υποπρογράμματα** (διαδικασίες, συναρτήσεις)
  - ▶ οι **παράμετροι** των υποπρογραμμάτων
  - ▶ οι **ετικέτες εντολών**
  - ▶ οι **σταθερές**
  - ▶ οι **τύποι δεδομένων**

Χαρακτηριστικά ονομάτων

- ▶ Κατηγορία αποθήκευσης (storage class)
  - ▶ Καθολικές μεταβλητές (global variables)
  - ▶ Μεταβλητές στοίβας (stack variables)
  - ▶ Στατικές μεταβλητές (static variables)
- ▶ Εμβέλεια (scope)
- ▶ Ορατότητα (visibility)
- ▶ Διάρκεια ζωής (lifetime)

Περιεχόμενα πίνακα συμβόλων

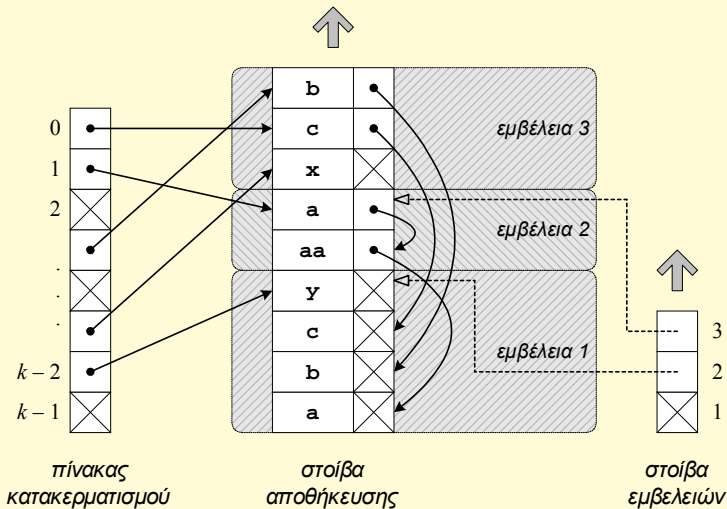
- ▶ Εμβέλεια (έμμεσα)
- ▶ Ορατότητα (έμμεσα)
- ▶ Διάρκεια ζωής
- ▶ Τύπος
- ▶ Θέση (διεύθυνση μνήμης, καταχωρητής, ...)
- ▶ Αριθμός παραμέτρων υποπρογράμματος
- ▶ Τύπος παραμέτρων υποπρογράμματος
- ▶ Τρόπος περάσματος παραμέτρων υποπρογράμματος
- ▶ Τύπος αποτελέσματος συνάρτησης

Οργάνωση πίνακα συμβόλων

- ▶ Βασικές λειτουργίες
  - ▶ Προσθήκη ονόματος
  - ▶ Αναζήτηση ονόματος
  - ▶ Διαγραφή ονόματος ή ομάδας ονομάτων
- ▶ Κόστος προσθήκης ή αναζήτησης ανάλογα με την υλοποίηση:

γραμμική λίστα	$O(n)$
δυναμικό δέντρο αναζήτησης	$O(\log n)$
πίνακας κατακερματισμού	$O(n/k)$

Υλοποίηση με ΠΚ

Κεφάλαιο 6:

Σημασιολογική ανάλυση

Σύνταξη και σημασιολογία

- ▶ **Σύνταξη**: μορφή και δομή των καλώς σχηματισμένων προγραμμάτων

Σύνταξη και σημασιολογία

- ▶ **Σύνταξη**: μορφή και δομή των καλώς σχηματισμένων προγραμμάτων
- ▶ **Σημασιολογία**: ερμηνεία των καλώς σχηματισμένων προγραμμάτων

Σύνταξη και σημασιολογία

- ▶ **Σύνταξη**: μορφή και δομή των καλώς σχηματισμένων προγραμμάτων
- ▶ **Σημασιολογία**: ερμηνεία των καλώς σχηματισμένων προγραμμάτων
  - ▶ **Στατική** σημασιολογία: εντοπισμός σημασιολογικών σφαλμάτων κατά τη διάρκεια της μεταγλώττισης

Σύνταξη και σημασιολογία

- ▶ **Σύνταξη**: μορφή και δομή των καλώς σχηματισμένων προγραμμάτων
- ▶ **Σημασιολογία**: ερμηνεία των καλώς σχηματισμένων προγραμμάτων
  - ▶ **Στατική** σημασιολογία: εντοπισμός σημασιολογικών σφαλμάτων κατά τη διάρκεια της μεταγλώττισης
  - ▶ **Δυναμική** σημασιολογία: απόδοση ερμηνείας στα προγράμματα κατά την εκτέλεσή τους

Στατική σημασιολογία (i)

- Περιβάλλοντα τύπων

$$\Gamma_1 = \{ i \mapsto integer, x \mapsto real \}$$

Στατική σημασιολογία (i)

- ▶ Περιβάλλοντα τύπων

$$\Gamma_1 = \{ i \mapsto integer, x \mapsto real \}$$

- ▶ Σχέση αντιστοίχισης τύπων

$$\Gamma \vdash E : \tau$$

Στατική σημασιολογία (i)

- Περιβάλλοντα τύπων

$$\Gamma_1 = \{ i \mapsto integer, x \mapsto real \}$$

- Σχέση αντιστοίχισης τύπων

$$\Gamma \vdash E : \tau$$

- Κανόνες τύπων

$$\frac{\Gamma \vdash E_1 : integer \quad \Gamma \vdash E_2 : integer}{\Gamma \vdash E_1 + E_2 : integer}$$

Στατική σημασιολογία (ii)

► Παραγωγές τύπων

$$\frac{\frac{\Gamma_1 \vdash i : integer \quad \Gamma_1 \vdash 1 : integer}{\Gamma_1 \vdash i+1 : integer} \quad \Gamma_1 \vdash x : real}{\Gamma_1 \vdash (i+1)*x : real}$$

Στατική σημασιολογία (ii)

► Παραγωγές τύπων

$$\frac{\frac{\Gamma_1 \vdash i : integer \quad \Gamma_1 \vdash 1 : integer}{\Gamma_1 \vdash i+1 : integer} \quad \Gamma_1 \vdash x : real}{\Gamma_1 \vdash (i+1)*x : real}$$

► Η αντιστοίχιση τύπων με κανόνες τύπων επεκτείνεται σε όλα τα τμήματα προγράμματος

$$\frac{\Gamma \vdash E : boolean \quad \Gamma \vdash S : stmt}{\Gamma \vdash \text{while } E \text{ do } S : stmt}$$

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)
⇒ ακολουθία υπολογιστικών βημάτων

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)
⇒ ακολουθία υπολογιστικών βημάτων
- ▶ Δηλωτική σημασιολογία (denotational semantics)

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)
  - ⇒ ακολουθία υπολογιστικών βημάτων
- ▶ Δηλωτική σημασιολογία (denotational semantics)
  - ⇒ μαθηματική συνάρτηση από το πεδίο των δεδομένων εισόδου στο πεδίο των αποτελεσμάτων

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)
  - ⇒ ακολουθία υπολογιστικών βημάτων
- ▶ Δηλωτική σημασιολογία (denotational semantics)
  - ⇒ μαθηματική συνάρτηση από το πεδίο των δεδομένων εισόδου στο πεδίο των αποτελεσμάτων
- ▶ Αξιοματική σημασιολογία (axiomatic semantics)

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)
⇒ ακολουθία υπολογιστικών βημάτων
- ▶ Δηλωτική σημασιολογία (denotational semantics)
⇒ μαθηματική συνάρτηση από το πεδίο των δεδομένων εισόδου στο πεδίο των αποτελεσμάτων
- ▶ Αξιοματική σημασιολογία (axiomatic semantics)
⇒ η ερμηνεία καθορίζεται έμμεσα μέσω λογικών προτάσεων που περιγράφουν ιδιότητες του προγράμματος

Δυναμική σημασιολογία (ii)

- ▶ Η εντολή ανάθεσης $I=E$

Δυναμική σημασιολογία (ii)

- ▶ Η εντολή ανάθεσης $I=E$
  - ▶ Λειτουργική σημασιολογία

$$\frac{\langle E, \sigma \rangle \rightarrow v}{\langle I=E, \sigma \rangle \rightarrow \sigma[I \mapsto v]}$$

Δυναμική σημασιολογία (ii)

- ▶ Η εντολή ανάθεσης $I=E$
  - ▶ Λειτουργική σημασιολογία

$$\frac{\langle E, \sigma \rangle \rightarrow v}{\langle I=E, \sigma \rangle \rightarrow \sigma[I \mapsto v]}$$

- ▶ Δηλωτική σημασιολογία

$$\mathcal{C}[\![I=E]\!](s) = s[I \mapsto \mathcal{E}[\![E]\!](s)]$$

Δυναμική σημασιολογία (ii)

- ▶ Η εντολή ανάθεσης $I=E$
  - ▶ Λειτουργική σημασιολογία

$$\frac{\langle E, \sigma \rangle \rightarrow v}{\langle I=E, \sigma \rangle \rightarrow \sigma[I \mapsto v]}$$

- ▶ Δηλωτική σημασιολογία

$$\mathcal{C}[\![I=E]\!](s) = s[I \mapsto \mathcal{E}[\![E]\!](s)]$$

- ▶ Αξιωματική σημασιολογία

$$\{ P[I \mapsto E] \} \ I=E \ \{ P \}$$

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

- ▶ Έλεγχος ροής

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

- ▶ Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο

(C)

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

- ▶ Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

- ▶ Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

- ▶ Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

- ▶ Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

- ▶ Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

π.χ. οι μεταβλητές ορίζονται πριν τη χρήση τους

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

- ▶ Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

- ▶ Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

π.χ. οι μεταβλητές ορίζονται πριν τη χρήση τους

- ▶ Έλεγχος μοναδικότητας

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

- ▶ Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

- ▶ Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

π.χ. οι μεταβλητές ορίζονται πριν τη χρήση τους

- ▶ Έλεγχος μοναδικότητας

π.χ. οι σταθερές σε μία δομή case είναι μοναδικές (Pascal)

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

- ▶ Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

- ▶ Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

π.χ. οι μεταβλητές ορίζονται πριν τη χρήση τους

- ▶ Έλεγχος μοναδικότητας

π.χ. οι σταθερές σε μία δομή case είναι μοναδικές (Pascal)

- ▶ Έλεγχος συνέπειας

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

- ▶ Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

- ▶ Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

π.χ. οι μεταβλητές ορίζονται πριν τη χρήση τους

- ▶ Έλεγχος μοναδικότητας

π.χ. οι σταθερές σε μία δομή case είναι μοναδικές (Pascal)

- ▶ Έλεγχος συνέπειας

π.χ. σωστό όνομα υποπρογράμματος στο end (Ada)

Σημασιολογικός έλεγχος (ii)

- ▶ Απουσία σημασιολογικών σφαλμάτων $\nRightarrow$
απουσία σφαλμάτων εκτέλεσης

Σημασιολογικός έλεγχος (ii)

- ▶ Απουσία σημασιολογικών σφαλμάτων $\nRightarrow$ απουσία σφαλμάτων εκτέλεσης
- ▶ Μερικές φορές όμως είναι δυνατό να προβλεφθούν σφάλματα εκτέλεσης

Σημασιολογικός έλεγχος (ii)

- ▶ Απουσία σημασιολογικών σφαλμάτων $\nRightarrow$ απουσία σφαλμάτων εκτέλεσης
- ▶ Μερικές φορές όμως είναι δυνατό να προβλεφθούν σφάλματα εκτέλεσης

```
program p;  
var x, y : integer;  
begin  
    read(x);  
    y := 5/(x-x)  
end.
```

Σύστημα τύπων

- ▶ Βασικοί τύποι (integer, boolean, real, char, ...)
- ▶ Σύνθετοι τύποι
  - ▶ Πίνακες (arrays)
  - ▶ Ζεύγη (products) και πλειάδες (tuples)
  - ▶ Εγγραφές (records)
  - ▶ Δείκτες (pointers)
  - ▶ Συναρτήσεις (functions)
- ▶ Τύποι και τιμές πρώτης τάξης (first class)

Απλές εκφράσεις, βασικοί τύποι (i)

- ▶ Σημασιολογική ανάλυση στο **bison**
- ▶ **Σκοπός**: υπολογισμός του πεδίου type

```
%{  
typedef enum { TY_int, TY_real, TY_bool } Type;  
%}
```

```
%union{  
    char * n;  
    Type t;  
    struct { Type type; /* other fields */ } v;  
    ...  
}
```

```
%type<n> T_id  
%type<t> typename  
%type<v> expression
```

Απλές εκφράσεις, βασικοί τύποι (ii)

```
expression :  
    T_intconst           { $$ .type = TY_int; }  
  | T_realconst          { $$ .type = TY_real; }  
  | '(' expression ')'   { $$ .type = $2.type; } ;
```

Απλές εκφράσεις, βασικοί τύποι (ii)

```
expression :  
    T_intconst          { $$ .type = TY_int;  }  
  | T_realconst         { $$ .type = TY_real; }  
  | '(' expression ')'  { $$ .type = $2.type; } ;
```

```
expression : T_id  
{  
    Entry * id = lookup($1);  
  
    if (id != NULL && id->kind == K_variable)  
        $$ .type = id->type;  
    else  
        yyerror("identifier not found");  
} ;
```

Απλές εκφράσεις, βασικοί τύποι (iii)

```
expression : expression "mod" expression
{
    if ($1.type == TY_int && $3.type == TY_int)
        $$ .type = TY_int;
    else
        yyerror("type mismatch");
} ;
```

Απλές εκφράσεις, βασικοί τύποι (iii)

```
expression : expression "mod" expression
{
    if ($1.type == TY_int && $3.type == TY_int)
        $$ .type = TY_int;
    else
        yyerror("type mismatch");
} ;
```

```
statement : "while" expression "do" statement
{
    if ($2.type != TY_bool)
        yyerror("condition type mismatch")
} ;
```

Μετατροπές τύπων

- ▶ Άμεση μετατροπή (type casting)

```
expression : '(' typename ')' expression
{
    if (isCastAllowed($2, $4.type))
        $$ .type = $2;
    else
        yyerror("illegal type cast");
} ;
```


Μετατροπές τύπων

- ▶ Άμεση μετατροπή (type casting)

```
expression : '(' typename ')' expression
{
    if (isCastAllowed($2, $4.type))
        $$ .type = $2;
    else
        yyerror("illegal type cast");
} ;
```

- ▶ Έμμεση μετατροπή – εξαναγκασμός (coercion)

Υπερφόρτωση τελεστών

```
expression : expression '+' expression
{
    if ($1.type == TY_int)
        if ($3.type == TY_int)      $$ .type = TY_int;
        else if ($3.type == TY_real) $$ .type = TY_real;
        else yyerror("type mismatch");
    else if ($1.type == TY_real)
        if ($3.type == TY_int)      $$ .type = TY_real;
        else if ($3.type == TY_real) $$ .type = TY_real;
        else yyerror("type mismatch");
    else
        yyerror("type mismatch");
} ;
```

Πολυμορφικοί τελεστές

```
typedef struct type_str {  
    enum { TY_integer, TY_real, TY_boolean, TY_ptr } code;  
    struct type_str * ptr_type;  
} Type;
```

Πολυμορφικοί τελεστές

```
typedef struct type_str {  
    enum { TY_integer, TY_real, TY_boolean, TY_ptr } code;  
    struct type_str * ptr_type;  
} Type;
```

```
expression : expression '^'  
{  
    if ($1.type.code == TY_ptr)  
        $$ .type = *($$.type.ptr_type);  
    else  
        yyerror("type mismatch");  
} ;
```

Συνώνυμα και ισοδυναμία τύπων

- Συνώνυμα τύπων (type aliases)

```
type complex = record
    re, im : real
end;
```

Συνώνυμα και ισοδυναμία τύπων

- ▶ Συνώνυμα τύπων (type aliases)

```
type complex = record
    re, im : real
end;
```

- ▶ Ισοδυναμία τύπων (type equivalence)

- ▶ Δομική ισοδυναμία
- ▶ Ονομαστική ισοδυναμία
- ▶ (Δηλωτική ισοδυναμία)

Υποσύνολα τύπων και υποτύποι

$$\frac{\Gamma \vdash E : \tau \quad \tau <: \tau'}{\Gamma \vdash E : \tau'}$$

Υποσύνολα τύπων και υποτύποι

$$\frac{\Gamma \vdash E : \tau \quad \tau <: \tau'}{\Gamma \vdash E : \tau'}$$

```
var indexSmall   : 1..10;  
    indexLarge   : 1..1000;  
    indexGeneral : integer;
```

```
indexGeneral := indexSmall; (* OK: 1..10 <: integer *)
```


Υποσύνολα τύπων και υποτύποι

$$\frac{\Gamma \vdash E : \tau \quad \tau <: \tau'}{\Gamma \vdash E : \tau'}$$

```
var indexSmall    : 1..10;  
    indexLarge    : 1..1000;  
    indexGeneral  : integer;
```

```
indexGeneral := indexSmall;  (* OK: 1..10 <: integer *)
```

```
indexLarge := indexGeneral;  (* δυναμικός έλεγχος! *)
```

Υποσύνολα τύπων και υποτύποι

$$\frac{\Gamma \vdash E : \tau \quad \tau <: \tau'}{\Gamma \vdash E : \tau'}$$

```
var indexSmall   : 1..10;  
    indexLarge   : 1..1000;  
    indexGeneral : integer;
```

```
indexGeneral := indexSmall; (* OK: 1..10 <: integer *)
```

```
indexLarge := indexGeneral; (* δυναμικός έλεγχος! *)
```

► Υποτύποι

⇒ κυρίως σε αντικειμενοστρεφείς γλώσσες

Πολυμορφικοί τύποι

- Παραμετρικός πολυμορφισμός (templates, generics)

```
template <class T>
bool exists (int length, T array [], T element)
{
    for (int i=0; i < length; i++)
        if (array[i] == element)
            return true;
    return false;
}
```

Πολυμορφικοί τύποι

- ▶ Παραμετρικός πολυμορφισμός (templates, generics)

```
template <class T>
bool exists (int length, T array [], T element)
{
    for (int i=0; i < length; i++)
        if (array[i] == element)
            return true;
    return false;
}
```

- ▶ Συναρτησιακές γλώσσες

Αντιστοίχιση τύπων

- ▶ Στατική
  - ▶ ρητή
  - ▶ έμμεση

Αντιστοίχιση τύπων

▶ Στατική

- ▶ ρητή
- ▶ έμμεση

▶ Δυναμική

```
x := 5;           (* x : integer *)  
x := "hello";     (* τώρα όμως x : string *)
```

Εξαγωγή τύπων

```
val pi      = 3.14159;      (* pi   : real          *)  
fun inc x   = x + 1;        (* inc : int -> int      *)  
fun add x y = x + y;        (* add : int -> int -> int *)
```

Εξαγωγή τύπων

```
val pi      = 3.14159;    (* pi : real *)  
fun inc x   = x + 1;      (* inc : int -> int *)  
fun add x y = x + y;      (* add : int -> int -> int *)
```

```
fun add1 (x : real) y = x + y;  
fun add2 x y : real = x + y;  
      (* add1, add2 : real -> real -> real *)
```


Εξαγωγή τύπων

```
val pi      = 3.14159;    (* pi   : real          *)  
fun inc x   = x + 1;      (* inc : int -> int      *)  
fun add x y = x + y;      (* add : int -> int -> int *)
```

```
fun add1 (x : real) y = x + y;  
fun add2 x y : real = x + y;  
      (* add1, add2 : real -> real -> real *)
```

```
fun id x = x;              (* id : 'a -> 'a *)
```

Δυναμικός έλεγχος τύπων

- ▶ Επιβάλλεται όταν υπάρχει **δυναμική αντιστοίχιση τύπων**
- ▶ Πολλές φορές όμως απαιτείται και σε **στατική αντιστοίχιση τύπων**, π.χ. έλεγχος ορίων σε arrays:

```
var a : array [0..100] of integer;  
...  
a[i] := 42
```

Δυναμικός έλεγχος τύπων

- ▶ Επιβάλλεται όταν υπάρχει **δυναμική αντιστοίχιση τύπων**
- ▶ Πολλές φορές όμως απαιτείται και σε **στατική αντιστοίχιση τύπων**, π.χ. έλεγχος ορίων σε arrays:

```
var a : array [0..100] of integer;
```

```
...
```

```
a[i] := 42
```

```
if  $i \geq 0$  and  $i \leq 100$  then
```

```
    κώδικας για την ανάθεση του 42 στο a[i]
```

```
else
```

```
    σφάλμα εκτέλεσης
```

```
end if
```

Κεφάλαιο 7:

Ενδιάμεσος κώδικας

Ενδιάμεσος κώδικας (i)

- ▶ Λόγοι ύπαρξης
  - ▶ Διευκολύνει το έργο της μετάφρασης
  - ▶ Διευκολύνει τη βελτιστοποίηση
  - ▶ Διευκολύνει την κατάτμηση σε εμπρόσθιο και οπίσθιο τμήμα

Ενδιάμεσος κώδικας (ii)

- ▶ Μετάφραση οδηγούμενη από τη σύνταξη (syntax-directed translation)
  - ▶ Για κάθε δομή της γλώσσας προσδιορίζεται ο αντίστοιχος ενδιάμεσος κώδικας
  - ▶ Διευρύνεται ο συντακτικός αναλυτής με σημασιολογικές ρουτίνες που παράγουν ενδιάμεσο κώδικα

Ενδιάμεσος κώδικας (ii)

- ▶ Μετάφραση οδηγούμενη από τη σύνταξη (syntax-directed translation)
  - ▶ Για κάθε δομή της γλώσσας προσδιορίζεται ο αντίστοιχος ενδιάμεσος κώδικας
  - ▶ Διευρύνεται ο συντακτικός αναλυτής με σημασιολογικές ρουτίνες που παράγουν ενδιάμεσο κώδικα
- ▶ Σχέδιο παραγωγής ενδιάμεσου κώδικα

Ενδιάμεσος κώδικας (ii)

- ▶ Μετάφραση οδηγούμενη από τη σύνταξη (syntax-directed translation)
  - ▶ Για κάθε δομή της γλώσσας προσδιορίζεται ο αντίστοιχος ενδιάμεσος κώδικας
  - ▶ Διευρύνεται ο συντακτικός αναλυτής με σημασιολογικές ρουτίνες που παράγουν ενδιάμεσο κώδικα
- ▶ Σχέδιο παραγωγής ενδιάμεσου κώδικα
- ▶ Μεταβλητές ιδιοτήτων (attributes) για κάθε σύμβολο της γραμματικής

Ενδιάμεση γλώσσα (i)

- ▶ Τετράδες (quadruples)

$n: \text{ op, } x, y, z$

Ενδιάμεση γλώσσα (i)

- ▶ Τετράδες (quadruples)

$n: op, x, y, z$

- ▶ Παράδειγμα:

$b*b-4*a*c$

1: *, b, b, \$1

2: *, 4, a, \$2

3: *, \$2, c, \$3

4: -, \$1, \$3, \$4

Ενδιάμεση γλώσσα (ii)

- ▶ Τριάδες (triples)

$n: \text{op}, x, y$

Ενδιάμεση γλώσσα (ii)

- ▶ Τριάδες (triples)

$n: op, x, y$

- ▶ Παράδειγμα:

$b*b-4*a*c$

1: *, b, b

2: *, 4, a

3: *, (2), c

4: -, (1), (3)

Ενδιάμεση γλώσσα (iii)

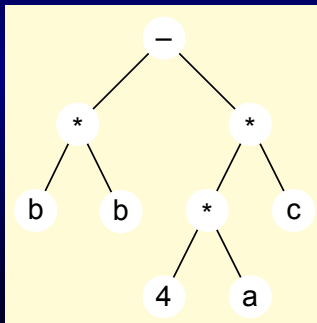
- ▶ Αφηρημένα συντακτικά δέντρα
(abstract syntax trees)

Ενδιάμεση γλώσσα (iii)

- ▶ Αφηρημένα συντακτικά δέντρα (abstract syntax trees)

- ▶ Παράδειγμα:

$b*b-4*a*c$

Ενδιάμεση γλώσσα (iv)

- ▶ Προθεματικός και επιθεματικός κώδικας
(prefix/postfix code)

Ενδιάμεση γλώσσα (iv)

- ▶ Προθεματικός και επιθεματικός κώδικας (prefix/postfix code)

- ▶ Παράδειγμα:

$b * b - 4 * a * c$

$- * b b * * 4 a c$

προθεματικός

$b b * 4 a * c * -$

επιθεματικός

Ενδιάμεση γλώσσα (v)

- Κατευθυνόμενοι ακυκλικοί γράφοι
(directed acyclic graphs)

Ενδιάμεση γλώσσα (v)

- ▶ Κατευθυνόμενοι ακυκλικοί γράφοι
(directed acyclic graphs)

- ▶ Παράδειγμα:

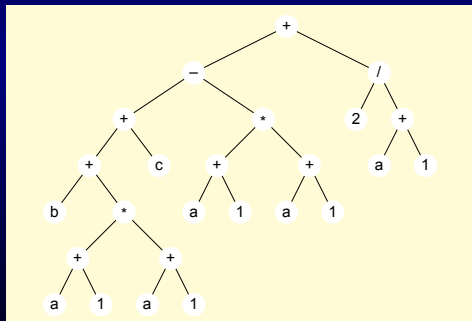
$$b+(a+1)*(a+1)+c-(a+1)*(a+1)+2/(a+1)$$

Ενδιάμεση γλώσσα (v)

- Κατευθυνόμενοι ακυκλικοί γράφοι
(directed acyclic graphs)

- Παράδειγμα:

$$b + (a + 1) * (a + 1) + c - (a + 1) * (a + 1) + 2 / (a + 1)$$

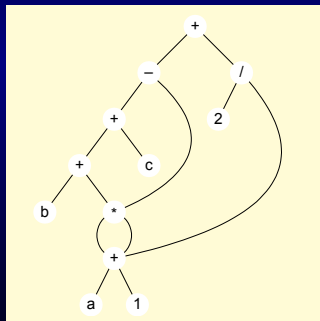
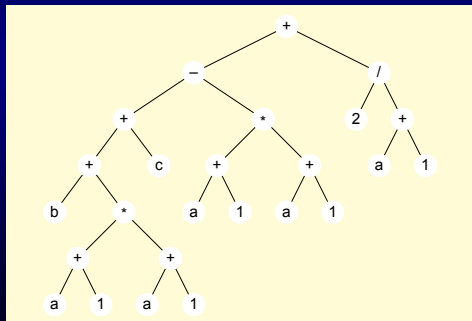

Ενδιάμεση γλώσσα (v)

- Κατευθυνόμενοι ακυκλικοί γράφοι
(directed acyclic graphs)

- Παράδειγμα:

$$b+(a+1)*(a+1)+c-(a+1)*(a+1)+2/(a+1)$$

Γλώσσα τετράδων

- ▶ Μορφή τετράδας:

$n: \text{ } op, x, y, z$

όπου:

- ▶ n : ετικέτα τετράδας (φυσικός αριθμός)
  - ▶ op : τελεστής
  - ▶ x, y, z : τελούμενα
- ▶ Ανάλογα με το είδος του τελεστή, κάποια τελούμενα ενδεχομένως παραλείπονται

Τελούμενα (i)

- ▶ Σταθερά
  - ▶ ακέραια, πραγματική, λογική
  - ▶ χαρακτήρας, συμβολοσειρά, nil
- ▶ Όνομα
  - ▶ μεταβλητή, παραμέτρος, υποπρόγραμμα
- ▶ Προσωρινή μεταβλητή: $\$n$
- ▶ Αποτέλεσμα συνάρτησης: $\$\$$
- ▶ Αποδεικτοδότηση: $[x]$ x απλό τελούμενο
- ▶ Διεύθυνση: $\{x\}$ x απλό τελούμενο

Τελούμενα (ii)

- ▶ Ετικέτα
  - ▶ εντολής στο αρχικό πρόγραμμα
  - ▶ τετράδας
- ▶ Τρόπος περάσματος
  - ▶ V : κατ' αξία
  - ▶ R : κατ' αναφορά
  - ▶ RET : θέση αποτελέσματος συνάρτησης
- ▶ Κενό : —
- ▶ Προσωρινά κενό : * (για backpatching)

Τελεστές (i)

► **unit**, I , $-$, $-$

► **endu**, I , $-$, $-$

αρχή και τέλος δομικής μονάδας

► **op**, x , y , z

$op \in \{+, -, *, /, \%\}$

$z := x \text{ op } y$

► **:=**, x , $-$, z

$z := x$

► **array**, x , y , z

$z := \eta$ διεύθυνση του στοιχείου $x[y]$

Τελεστές (ii)

- ▶ op, x, y, z $op \in \{=, <, >, <=, >=\}$
αν $x op y$ τότε πήγαινε στην τετράδα z
- ▶ $ifb, x, -, z$
αν η λογική τιμή x είναι αληθής τότε πήγαινε στην τετράδα z
- ▶ $jump, -, -, z$
πήγαινε στην τετράδα z
- ▶ $label, I, -, -$
 $jumpI, -, -, I$
ορισμός ετικέτας και άλμα προς αυτήν

Τελεστές (iii)

- ▶ `call`, `—`, `—`, `I`
κάλεσε τη δομική μονάδα `I`
- ▶ `par`, `x`, `m`, `—`
πέρασε την πραγματική παράμετρο `x` με τρόπο περάσματος `m`
- ▶ `ret`, `—`, `—`, `—`
επιστροφή από την τρέχουσα δομική μονάδα

Μεταβλητές ιδιοτήτων

- ▶ *PLACE*: θέση όπου βρίσκεται αποθηκευμένη η τιμή μιας l-value ή μιας r-value
- ▶ *TYPE*: τύπος μιας l-value ή μιας r-value
- ▶ *NEXT*: λίστα από ετικέτες τετράδων που περιέχουν άλματα στην επόμενη εντολή
- ▶ *TRUE, FALSE*: λίστες από ετικέτες τετράδων που περιέχουν άλματα στον κώδικα που πρέπει να εκτελεστεί αν μια συνθήκη είναι αληθής ή ψευδής

Βοηθητικές υπορουτίνες (i)

- ▶ NEXTQUAD()
Επιστρέφει τον αριθμό της επόμενης τετράδας
- ▶ GENQUAD(op, x, y, z)
Γεννά την επόμενη τετράδα op, x, y, z
- ▶ NEWTEMP(t)
Δημιουργεί μια νέα προσωρινή μεταβλητή τύπου t
- ▶ EMPTYLIST()
Δημιουργεί μια κενή λίστα ετικετών τετράδων

Βοηθητικές υπορουτίνες (ii)

- ▶ $\text{MAKELIST}(x)$
Δημιουργεί μια λίστα ετικετών τετράδων που περιέχει μόνο το στοιχείο x
- ▶ $\text{MERGE}(l_1, \dots, l_n)$
Συνένωση των λιστών ετικετών τετράδων $l_1 \dots l_n$
- ▶ $\text{BACKPATCH}(l, z)$
Αντικαθιστά σε όλες τις τετράδες που περιέχονται στην l την άγνωστη ετικέτα τετράδας με τη z (**backpatching**)

Αριθμητικές εκφράσεις

► Ακέραιες σταθερές

$\langle \text{r-value} \rangle ::= \langle \text{integer-const} \rangle \{ P_1 \}$

$P_1 : \{ \langle \text{r-value} \rangle . PLACE = \langle \text{integer-const} \rangle; \}$

Αριθμητικές εκφράσεις

► Ακέραιες σταθερές

$\langle \text{r-value} \rangle ::= \langle \text{integer-const} \rangle \{ P_1 \}$

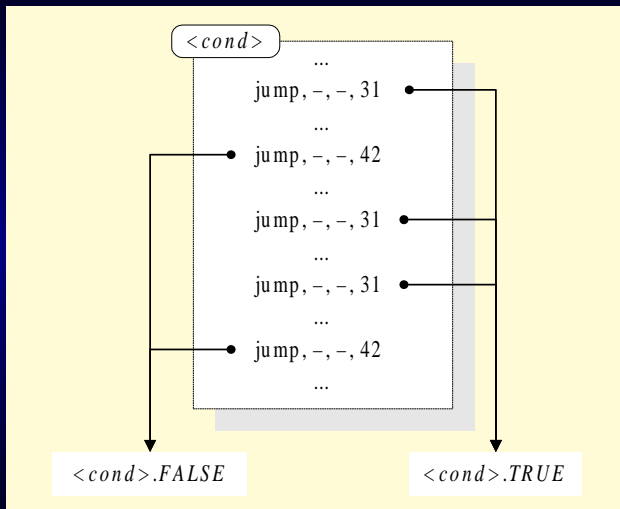
$P_1 : \{ \langle \text{r-value} \rangle.PLACE = \langle \text{integer-const} \rangle; \}$

► Τελεστές με δύο τελούμενα

$\langle \text{r-value} \rangle ::= \langle \text{expr} \rangle \langle \text{binop} \rangle \langle \text{expr} \rangle \{ P_{14} \}$

$P_{14} : \{ \begin{array}{l} W = \text{NEWTEMP}(\langle \text{r-value} \rangle.TYPE); \\ \text{GENQUAD}(\langle \text{binop} \rangle.NAME, \\ \quad \langle \text{expr} \rangle^1.PLACE, \\ \quad \langle \text{expr} \rangle^2.PLACE, W); \\ \langle \text{r-value} \rangle.PLACE = W; \end{array} \}$

Λογικές εκφράσεις (i)

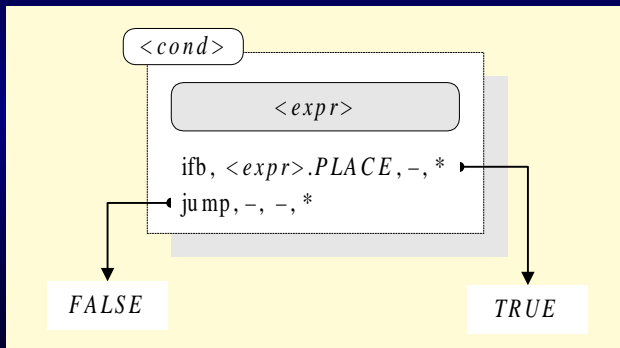

Λογικές εκφράσεις (ii)

- ▶ Λογικές εκφράσεις σε συμβολισμό 0/1

$\langle \text{cond} \rangle ::= \langle \text{expr} \rangle$

Λογικές εκφράσεις (iii)

► Λογικές εκφράσεις σε συμβολισμό 0/1

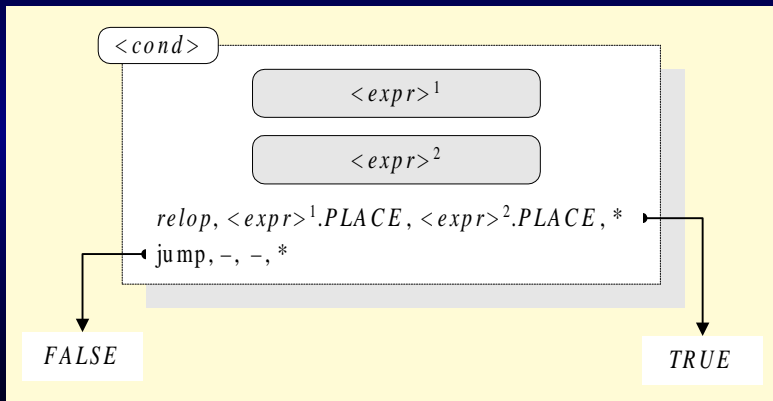
$\langle \text{cond} \rangle ::= \langle \text{expr} \rangle \{ P_{21} \}$

$P_{21} : \{ \langle \text{cond} \rangle . \text{TRUE} = \text{MAKELIST}(\text{NEXTQUAD}());$
 $\text{GENQUAD}(\text{ifb}, \langle \text{expr} \rangle . \text{PLACE}, -, *);$
 $\langle \text{cond} \rangle . \text{FALSE} = \text{MAKELIST}(\text{NEXTQUAD}());$
 $\text{GENQUAD}(\text{jump}, -, -, *); \}$

Λογικές εκφράσεις (iv)

► Τελεστές σύγκρισης

$\langle \text{cond} \rangle ::= \langle \text{expr} \rangle^1 \langle \text{relop} \rangle \langle \text{expr} \rangle^2$

Λογικές εκφράσεις (v)

► Τελεστές σύγκρισης

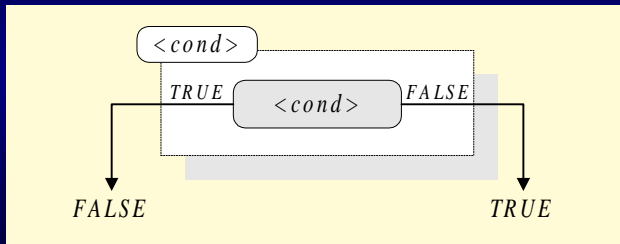
$\langle \text{cond} \rangle ::= \langle \text{expr} \rangle^1 \langle \text{relop} \rangle \langle \text{expr} \rangle^2 \{ P_{23} \}$

$P_{23} : \{ \langle \text{cond} \rangle . \text{TRUE} = \text{MAKELIST}(\text{NEXTQUAD}());$
     $\text{GENQUAD}(\langle \text{relop} \rangle . \text{NAME},$
                     $\langle \text{expr} \rangle^1 . \text{PLACE},$
                     $\langle \text{expr} \rangle^2 . \text{PLACE}, *);$
     $\langle \text{cond} \rangle . \text{FALSE} = \text{MAKELIST}(\text{NEXTQUAD}());$
     $\text{GENQUAD}(\text{jump}, -, -, *); \}$

Λογικές εκφράσεις (vi)

► Άρνηση

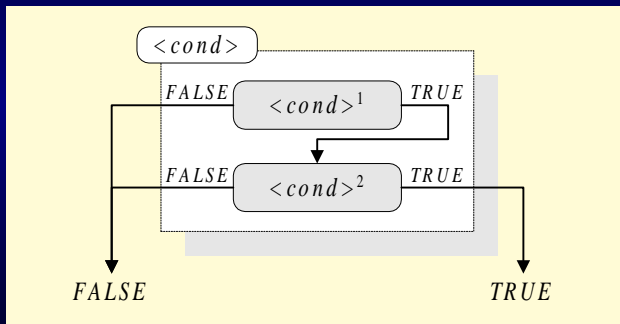
$\langle \text{cond} \rangle ::= \text{"not"} \langle \text{cond} \rangle$

Λογικές εκφράσεις (vii)

► Σύζευξη

$\langle \text{cond} \rangle ::= \langle \text{cond} \rangle^1 \text{ "and" } \langle \text{cond} \rangle^2$

Λογικές εκφράσεις (viii)

► Σύζευξη

$$\begin{aligned} \langle \text{cond} \rangle &::= \langle \text{cond} \rangle_1 \text{ “and” } \{ P_{25} \} \langle \text{cond} \rangle_2 \{ P_{26} \} \\ P_{25} &: \{ \text{BACKPATCH}(\langle \text{cond} \rangle^1. \text{TRUE}, \text{NEXTQUAD}()); \} \\ P_{26} &: \{ \langle \text{cond} \rangle. \text{FALSE} = \text{MERGE}(\langle \text{cond} \rangle^1. \text{FALSE}, \\ &\quad \langle \text{cond} \rangle^2. \text{FALSE}); \\ &\quad \langle \text{cond} \rangle. \text{TRUE} = \langle \text{cond} \rangle^2. \text{TRUE}; \} \end{aligned}$$

Απλές εντολές

► Κενή εντολή

$\langle \text{stmt} \rangle ::= \epsilon \in \{ P_{29} \}$

$P_{29} : \{ \langle \text{stmt} \rangle . \text{NEXT} = \text{EMPTYLIST}(); \}$

Απλές εντολές

► Κενή εντολή

$\langle \text{stmt} \rangle ::= \epsilon \{ P_{29} \}$

$P_{29} : \{ \langle \text{stmt} \rangle.NEXT = \text{EMPTYLIST}(); \}$

► Εντολή ανάθεσης

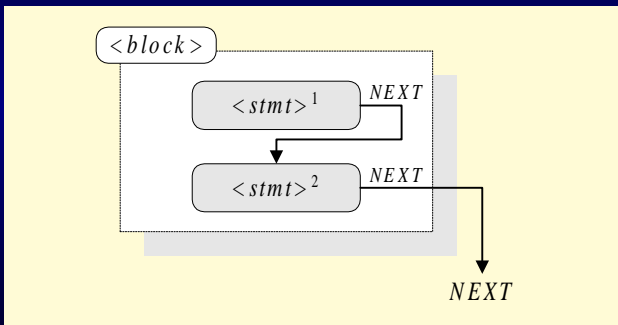
$\langle \text{stmt} \rangle ::= \langle \text{l-value} \rangle \text{ “:=” } \langle \text{expr} \rangle \{ P_{30} \}$

$P_{30} : \{ \text{GENQUAD}(\text{“:=”}, \langle \text{expr} \rangle.PLACE, -, \\ \langle \text{l-value} \rangle.PLACE); \\ \langle \text{stmt} \rangle.NEXT = \text{EMPTYLIST}(); \}$

Σύνθετη εντολή (i)

$\langle \text{stmt} \rangle ::= \langle \text{block} \rangle$

$\langle \text{block} \rangle ::= \text{"begin"} \langle \text{stmt} \rangle (\text{";" } \langle \text{stmt} \rangle)^* \text{"end"}$

Σύνθετη εντολή (ii)

$\langle \text{stmt} \rangle ::= \langle \text{block} \rangle \{ P_{34} \}$

$P_{34} : \{ \langle \text{stmt} \rangle.NEXT = \langle \text{block} \rangle.NEXT; \}$

$\langle \text{block} \rangle ::= \text{“begin”} \langle \text{stmt} \rangle^1 \{ P_{35} \}$
 $(\text{“;”} \{ P_{36} \} \langle \text{stmt} \rangle^2 \{ P_{37} \})^* \text{“end”} \{ P_{38} \}$

$P_{35} : \{ L = \langle \text{stmt} \rangle^1.NEXT; \}$

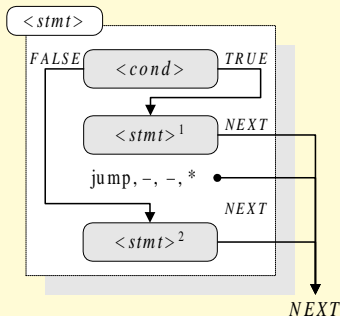
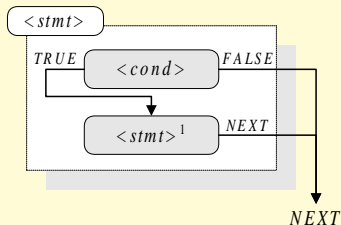
$P_{36} : \{ \text{BACKPATCH}(L, \text{NEXTQUAD}()); \}$

$P_{37} : \{ L = \langle \text{stmt} \rangle^2.NEXT; \}$

$P_{38} : \{ \langle \text{block} \rangle.NEXT = L; \}$

Εντολή *if* (i)

$\langle \text{stmt} \rangle ::= \text{"if"} \langle \text{cond} \rangle \text{"then"} \langle \text{stmt} \rangle [\text{"else"} \langle \text{stmt} \rangle]$

Εντολή *if* (ii)

$\langle \text{stmt} \rangle ::= \text{"if"} \langle \text{cond} \rangle \{ P_{39} \} \text{"then"} \langle \text{stmt} \rangle^1$
[$\text{"else"} \{ P_{40} \} \langle \text{stmt} \rangle^2 \{ P_{41} \}] \{ P_{42} \}$

$P_{39} : \{ \text{BACKPATCH}(\langle \text{cond} \rangle.\text{TRUE}, \text{NEXTQUAD}());$
 $L_1 = \langle \text{cond} \rangle.\text{FALSE};$
 $L_2 = \text{EMPTYLIST}(); \}$

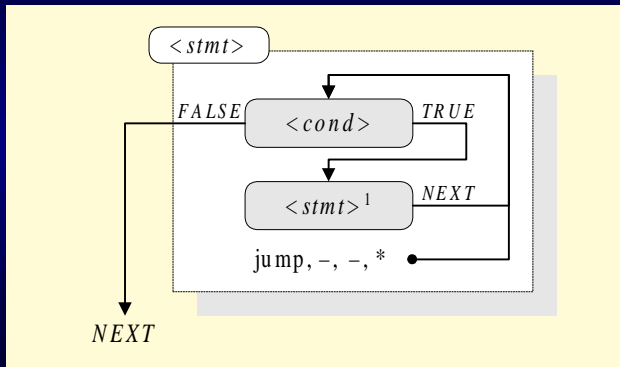
$P_{40} : \{ L_1 = \text{MAKELIST}(\text{NEXTQUAD}());$
 $\text{GENQUAD}(\text{jump}, -, -, *);$
 $\text{BACKPATCH}(\langle \text{cond} \rangle.\text{FALSE}, \text{NEXTQUAD}()); \}$

$P_{41} : \{ L_2 = \langle \text{stmt} \rangle^2.\text{NEXT}; \}$

$P_{42} : \{ \langle \text{stmt} \rangle.\text{NEXT} = \text{MERGE}(L_1, \langle \text{stmt} \rangle^1.\text{NEXT}, L_2); \}$

Εντολή *while* (i)

$\langle \text{stmt} \rangle ::= \text{"while"} \langle \text{cond} \rangle \text{"do"} \langle \text{stmt} \rangle$

Εντολή *while* (ii)

$$\begin{aligned}\langle \text{stmt} \rangle &::= \text{“while” } \{ P_{43} \} \langle \text{cond} \rangle \text{ “do” } \{ P_{44} \} \langle \text{stmt} \rangle^1 \{ P_{45} \} \\ P_{43} &: \{ Q = \text{NEXTQUAD}(); \} \\ P_{44} &: \{ \text{BACKPATCH}(\langle \text{cond} \rangle.\text{TRUE}, \text{NEXTQUAD}()); \} \\ P_{45} &: \{ \text{BACKPATCH}(\langle \text{stmt} \rangle^1.\text{NEXT}, Q); \\ &\quad \text{GENQUAD}(\text{jump}, -, -, Q); \\ &\quad \langle \text{stmt} \rangle.\text{NEXT} = \langle \text{cond} \rangle.\text{FALSE}; \} \end{aligned}$$

Κλήση υποπρογραμμάτων (i)

$\langle \text{call} \rangle ::= \langle \text{id} \rangle \text{ “(” } [\langle \text{expr} \rangle (\text{ “,” } \langle \text{expr} \rangle)^*] \text{ “)”}$

$\langle \text{r-value} \rangle ::= \langle \text{call} \rangle$

$\langle \text{stmt} \rangle ::= \langle \text{call} \rangle$

- ▶ Πέρασμα παραμέτρων με τετράδες `par`
- ▶ Πέρασμα θέσης αποτελέσματος με τετράδα `par` αν πρόκειται για συνάρτηση
- ▶ Κλήση με τετράδα `call`

Κλήση υποπρογραμμάτων (ii)

$$\langle \text{call} \rangle ::= \langle \text{id} \rangle \text{ “(” } \{ P_{46} \} [\langle \text{expr} \rangle^1 \{ P_{47} \} \\ (\text{ “,” } \langle \text{expr} \rangle^2 \{ P_{48} \})^*] \text{ “)” } \{ P_{49} \}$$
$$P_{46} : \{ N = 1; \}$$
$$P_{47} : \{ \text{GENQUAD}(\text{“par”}, \langle \text{expr} \rangle^1.PLACE, \\ \text{PARAMMODE}(\langle \text{id} \rangle, N), -); \\ N = N + 1; \}$$
$$P_{48} : \{ \text{GENQUAD}(\text{“par”}, \langle \text{expr} \rangle^2.PLACE, \\ \text{PARAMMODE}(\langle \text{id} \rangle, N), -); \\ N = N + 1; \}$$

Κλήση υποπρογραμμάτων (iii)

$$\langle \text{call} \rangle ::= \langle \text{id} \rangle \text{ “(” } \{ P_{46} \} [\langle \text{expr} \rangle^1 \{ P_{47} \} \\ (\text{ “,” } \langle \text{expr} \rangle^2 \{ P_{48} \})^*] \text{ “)” } \{ P_{49} \}$$

(συνέχεια)

```
P49 : { if (ISFUNCTION(⟨id⟩)) {  
      W = NEWTEMP(FUNCRESULT(⟨id⟩));  
      GENQUAD(par, RET, W, -);  
      ⟨call⟩.PLACE = W;  
    }  
    GENQUAD(call, -, -, ⟨id⟩); }
```

Κλήση υποπρογραμμάτων (iv)

► Κλήση συνάρτησης

$\langle \text{r-value} \rangle ::= \langle \text{call} \rangle \{ P_{50} \}$

$P_{50} : \{ \langle \text{r-value} \rangle.PLACE = \langle \text{call} \rangle.PLACE; \}$

Κλήση υποπρογραμμάτων (iv)

► Κλήση συνάρτησης

$\langle \text{r-value} \rangle ::= \langle \text{call} \rangle \{ P_{50} \}$

$P_{50} : \{ \langle \text{r-value} \rangle.PLACE = \langle \text{call} \rangle.PLACE; \}$

► Κλήση διαδικασίας

$\langle \text{stmt} \rangle ::= \langle \text{call} \rangle \{ P_{51} \}$

$P_{51} : \{ \langle \text{stmt} \rangle.NEXT = \text{EMPTYLIST}(); \}$

Κλήση υποπρογραμμάτων (v)

► Επιστροφή από υποπρόγραμμα

$\langle \text{stmt} \rangle ::= \text{"return"} \ [\langle \text{expr} \rangle \ \{ P_{52} \}] \ \{ P_{53} \}$

$P_{52} \quad : \quad \{ \text{GENQUAD}(\text{retv}, \langle \text{expr} \rangle . \text{PLACE}, -, -); \}$

$P_{53} \quad : \quad \{ \text{GENQUAD}(\text{ret}, -, -, -); \}$

Κλήση υποπρογραμμάτων (v)

► Επιστροφή από υποπρόγραμμα

$\langle \text{stmt} \rangle ::= \text{"return"} \ [\langle \text{expr} \rangle \ \{ P_{52} \} \ ] \ \{ P_{53} \}$

$P_{52} \quad : \quad \{ \text{GENQUAD}(\text{retv}, \langle \text{expr} \rangle . \text{PLACE}, -, -); \}$

$P_{53} \quad : \quad \{ \text{GENQUAD}(\text{ret}, -, -, -); \}$

► Δήλωση υποπρογράμματος

$\langle \text{body} \rangle ::= (\langle \text{local} \rangle)^* \ \{ P_{56} \} \ \langle \text{block} \rangle \ \text{";" } \ \{ P_{57} \}$

$P_{56} \quad : \quad \{ \text{GENQUAD}(\text{unit}, I, -, -); \}$

$P_{57} \quad : \quad \{ \text{BACKPATCH}(\langle \text{block} \rangle . \text{NEXT}, \text{NEXTQUAD}());$
 $\quad \quad \text{GENQUAD}(\text{endu}, I, -, -); \}$

Παράδειγμα (i)

```
procedure quicksort (var a : array of integer;  
                    m, n : integer);  
    var i, j, temp : integer;  
begin  
    if n <= m then return;  
    i := m; j := n;  
    while i <= j do begin  
        while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;  
        while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;  
        if i <= j then begin  
            temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;  
            i := i+1; j := j-1  
        end  
    end;  
    quicksort(a, m, j); quicksort(a, i, n)  
end;
```

Παράδειγμα (ii)

```
procedure quicksort (var a : array of integer;  
                    m, n : integer);  
    var i, j, temp : integer;  
begin  
    if n <= m then return;  
    i := m; j := n;
```

Παράδειγμα (ii)

```
procedure quicksort (var a : array of integer;  
                    m, n : integer);  
    var i, j, temp : integer;  
begin  
    if n <= m then return;  
    i := m; j := n;
```

1: unit, quicksort, —, —

Παράδειγμα (ii)

```
procedure quicksort (var a : array of integer;  
                     m, n : integer);  
    var i, j, temp : integer;  
begin  
    if n <= m then return;  
    i := m; j := n;
```

1: unit, quicksort, —, —

2: <=, n, m, *

Παράδειγμα (ii)

```
procedure quicksort (var a : array of integer;  
                    m, n : integer);  
    var i, j, temp : integer;  
begin  
    if n <= m then return;  
    i := m; j := n;
```

- 1: unit, quicksort, —, —
- 2: <=, n, m, *
- 3: jump, —, —, *

Παράδειγμα (ii)

```
procedure quicksort (var a : array of integer;  
                    m, n : integer);  
    var i, j, temp : integer;  
begin  
    if n <= m then return;  
    i := m; j := n;
```

- 1: unit, quicksort, —, —
- 2: <=, n, m, *
- 3: jump, —, —, *
- 4: ret, —, —, —

Παράδειγμα (ii)

```
procedure quicksort (var a : array of integer;  
                    m, n : integer);  
    var i, j, temp : integer;  
begin  
    if n <= m then return;  
    i := m; j := n;
```

- 1: unit, quicksort, —, —
- 2: <=, n, m, 4
- 3: jump, —, —, *
- 4: ret, —, —, —

Παράδειγμα (ii)

```
procedure quicksort (var a : array of integer;  
                    m, n : integer);  
    var i, j, temp : integer;  
begin  
    if n <= m then return;  
    i := m; j := n;
```

- 1: unit, quicksort, —, —
- 2: <=, n, m, 4
- 3: jump, —, —, 5
- 4: ret, —, —, —

Παράδειγμα (ii)

```
procedure quicksort (var a : array of integer;  
                    m, n : integer);  
    var i, j, temp : integer;  
begin  
    if n <= m then return;  
    i := m; j := n;
```

- 1: unit, quicksort, —, —
- 2: <=, n, m, 4
- 3: jump, —, —, 5
- 4: ret, —, —, —
- 5: :=, m, —, i

Παράδειγμα (ii)

```
procedure quicksort (var a : array of integer;  
                     m, n : integer);  
    var i, j, temp : integer;  
begin  
    if n <= m then return;  
    i := m; j := n;
```

- 1: unit, quicksort, —, —
- 2: <=, n, m, 4
- 3: jump, —, —, 5
- 4: ret, —, —, —
- 5: :=, m, —, i
- 6: :=, n, —, j

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, *

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, *

8: jump, -, -, *

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9

8: jump, -, -, *

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9

8: jump, -, -, *

9: array, a, i, \$1

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

```
7: <=, i, j, 9
8: jump, -, -, *
9: array, a, i, $1
10: +, m, n, $2
```

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

```
7: <=, i, j, 9
8: jump, -, -, *
9: array, a, i, $1
10: +, m, n, $2
11: /, $2, 2, $3
```

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

```
7: <=, i, j, 9
8: jump, -, -, *
9: array, a, i, $1
10: +, m, n, $2
11: /, $2, 2, $3
12: array, a, $3, $4
```


Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

```
7: <=, i, j, 9
8: jump, -, -, *
9: array, a, i, $1
10: +, m, n, $2
11: /, $2, 2, $3
12: array, a, $3, $4
13: <, [$1], [$4], *
```

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

```
7: <=, i, j, 9
8: jump, -, -, *
9: array, a, i, $1
10: +, m, n, $2
11: /, $2, 2, $3
12: array, a, $3, $4
13: <, [$1], [$4], *
14: jump, -, -, *
```

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

```
7: <=, i, j, 9
8: jump, -, -, *
9: array, a, i, $1
10: +, m, n, $2
11: /, $2, 2, $3
12: array, a, $3, $4
13: <, [$1], [$4], 15
14: jump, -, -, *
```

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

```
7: <=, i, j, 9
8: jump, -, -, *
9: array, a, i, $1
10: +, m, n, $2
11: /, $2, 2, $3
12: array, a, $3, $4
13: <, [$1], [$4], 15
14: jump, -, -, *
15: +, i, 1, $5
```

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

```
7: <=, i, j, 9
8: jump, -, -, *
9: array, a, i, $1
10: +, m, n, $2
11: /, $2, 2, $3
12: array, a, $3, $4
13: <, [$1], [$4], 15
14: jump, -, -, *
15: +, i, 1, $5
16: :=, $5, -, i
```

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	
9: array, a, i, \$1	
10: +, m, n, \$2	
11: /, \$2, 2, \$3	
12: array, a, \$3, \$4	
13: <, [\$1], [\$4], 15	
14: jump, -, -, *	
15: +, i, 1, \$5	
16: :=, \$5, -, i	

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	
9: array, a, i, \$1	
10: +, m, n, \$2	
11: /, \$2, 2, \$3	
12: array, a, \$3, \$4	
13: <, [\$1], [\$4], 15	
14: jump, -, -, 18	
15: +, i, 1, \$5	
16: :=, \$5, -, i	

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	18: array, a, j, \$6
9: array, a, i, \$1	
10: +, m, n, \$2	
11: /, \$2, 2, \$3	
12: array, a, \$3, \$4	
13: <, [\$1], [\$4], 15	
14: jump, -, -, 18	
15: +, i, 1, \$5	
16: :=, \$5, -, i	

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	18: array, a, j, \$6
9: array, a, i, \$1	19: +, m, n, \$7
10: +, m, n, \$2	
11: /, \$2, 2, \$3	
12: array, a, \$3, \$4	
13: <, [\$1], [\$4], 15	
14: jump, -, -, 18	
15: +, i, 1, \$5	
16: :=, \$5, -, i	

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	18: array, a, j, \$6
9: array, a, i, \$1	19: +, m, n, \$7
10: +, m, n, \$2	20: /, \$7, 2, \$8
11: /, \$2, 2, \$3	
12: array, a, \$3, \$4	
13: <, [\$1], [\$4], 15	
14: jump, -, -, 18	
15: +, i, 1, \$5	
16: :=, \$5, -, i	

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	18: array, a, j, \$6
9: array, a, i, \$1	19: +, m, n, \$7
10: +, m, n, \$2	20: /, \$7, 2, \$8
11: /, \$2, 2, \$3	21: array, a, \$8, \$9
12: array, a, \$3, \$4	
13: <, [\$1], [\$4], 15	
14: jump, -, -, 18	
15: +, i, 1, \$5	
16: :=, \$5, -, i	

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	18: array, a, j, \$6
9: array, a, i, \$1	19: +, m, n, \$7
10: +, m, n, \$2	20: /, \$7, 2, \$8
11: /, \$2, 2, \$3	21: array, a, \$8, \$9
12: array, a, \$3, \$4	22: >, [\$6], [\$9], *
13: <, [\$1], [\$4], 15	
14: jump, -, -, 18	
15: +, i, 1, \$5	
16: :=, \$5, -, i	

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	18: array, a, j, \$6
9: array, a, i, \$1	19: +, m, n, \$7
10: +, m, n, \$2	20: /, \$7, 2, \$8
11: /, \$2, 2, \$3	21: array, a, \$8, \$9
12: array, a, \$3, \$4	22: >, [\$6], [\$9], *
13: <, [\$1], [\$4], 15	23: jump, -, -, *
14: jump, -, -, 18	
15: +, i, 1, \$5	
16: :=, \$5, -, i	

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	18: array, a, j, \$6
9: array, a, i, \$1	19: +, m, n, \$7
10: +, m, n, \$2	20: /, \$7, 2, \$8
11: /, \$2, 2, \$3	21: array, a, \$8, \$9
12: array, a, \$3, \$4	22: >, [\$6], [\$9], 24
13: <, [\$1], [\$4], 15	23: jump, -, -, *
14: jump, -, -, 18	
15: +, i, 1, \$5	
16: :=, \$5, -, i	

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	18: array, a, j, \$6
9: array, a, i, \$1	19: +, m, n, \$7
10: +, m, n, \$2	20: /, \$7, 2, \$8
11: /, \$2, 2, \$3	21: array, a, \$8, \$9
12: array, a, \$3, \$4	22: >, [\$6], [\$9], 24
13: <, [\$1], [\$4], 15	23: jump, -, -, *
14: jump, -, -, 18	24: -, j, 1, \$10
15: +, i, 1, \$5	
16: :=, \$5, -, i	

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	18: array, a, j, \$6
9: array, a, i, \$1	19: +, m, n, \$7
10: +, m, n, \$2	20: /, \$7, 2, \$8
11: /, \$2, 2, \$3	21: array, a, \$8, \$9
12: array, a, \$3, \$4	22: >, [\$6], [\$9], 24
13: <, [\$1], [\$4], 15	23: jump, -, -, *
14: jump, -, -, 18	24: -, j, 1, \$10
15: +, i, 1, \$5	25: :=, \$10, -, j
16: :=, \$5, -, i	

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	18: array, a, j, \$6
9: array, a, i, \$1	19: +, m, n, \$7
10: +, m, n, \$2	20: /, \$7, 2, \$8
11: /, \$2, 2, \$3	21: array, a, \$8, \$9
12: array, a, \$3, \$4	22: >, [\$6], [\$9], 24
13: <, [\$1], [\$4], 15	23: jump, -, -, *
14: jump, -, -, 18	24: -, j, 1, \$10
15: +, i, 1, \$5	25: :=, \$10, -, j
16: :=, \$5, -, i	26: jump, -, -, 18

Παράδειγμα (iii)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
```

7: <=, i, j, 9	17: jump, -, -, 9
8: jump, -, -, *	18: array, a, j, \$6
9: array, a, i, \$1	19: +, m, n, \$7
10: +, m, n, \$2	20: /, \$7, 2, \$8
11: /, \$2, 2, \$3	21: array, a, \$8, \$9
12: array, a, \$3, \$4	22: >, [\$6], [\$9], 24
13: <, [\$1], [\$4], 15	23: jump, -, -, 27
14: jump, -, -, 18	24: -, j, 1, \$10
15: +, i, 1, \$5	25: :=, \$10, -, j
16: :=, \$5, -, i	26: jump, -, -, 18

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
  temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
  i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, *

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, *

28: jump, -, -, *

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
  temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
  i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

29: array, a, i, \$11

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

29: array, a, i, \$11

30: :=, [\$11], -, temp

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

29: array, a, i, \$11

30: :=, [\$11], -, temp

31: array, a, i, \$12

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

```
27: <=, i, j, 29
28: jump, -, -, *
29: array, a, i, $11
30: :=, [$11], -, temp
31: array, a, i, $12
32: array, a, j, $13
```

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

```
27: <=, i, j, 29
28: jump, -, -, *
29: array, a, i, $11
30: :=, [$11], -, temp
31: array, a, i, $12
32: array, a, j, $13
33: :=, [$13], -, [$12]
```

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

34: array, a, j, \$14

29: array, a, i, \$11

30: :=, [\$11], -, temp

31: array, a, i, \$12

32: array, a, j, \$13

33: :=, [\$13], -, [\$12]

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

29: array, a, i, \$11

30: :=, [\$11], -, temp

31: array, a, i, \$12

32: array, a, j, \$13

33: :=, [\$13], -, [\$12]

34: array, a, j, \$14

35: :=, temp, -, [\$14]

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

29: array, a, i, \$11

30: :=, [\$11], -, temp

31: array, a, i, \$12

32: array, a, j, \$13

33: :=, [\$13], -, [\$12]

34: array, a, j, \$14

35: :=, temp, -, [\$14]

36: +, i, 1, \$15

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

29: array, a, i, \$11

30: :=, [\$11], -, temp

31: array, a, i, \$12

32: array, a, j, \$13

33: :=, [\$13], -, [\$12]

34: array, a, j, \$14

35: :=, temp, -, [\$14]

36: +, i, 1, \$15

37: :=, \$15, -, i

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
  temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
  i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

29: array, a, i, \$11

30: :=, [\$11], -, temp

31: array, a, i, \$12

32: array, a, j, \$13

33: :=, [\$13], -, [\$12]

34: array, a, j, \$14

35: :=, temp, -, [\$14]

36: +, i, 1, \$15

37: :=, \$15, -, i

38: -, j, 1, \$16

Παράδειγμα (iv)

```
if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
end
```

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

29: array, a, i, \$11

30: :=, [\$11], -, temp

31: array, a, i, \$12

32: array, a, j, \$13

33: :=, [\$13], -, [\$12]

34: array, a, j, \$14

35: :=, temp, -, [\$14]

36: +, i, 1, \$15

37: :=, \$15, -, i

38: -, j, 1, \$16

39: :=, \$16, -, j

Παράδειγμα (v)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
  if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
  end
end;
```

Παράδειγμα (v)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
  if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
  end
end;
```

7: <=, i, j, 9

8: jump, -, -, *

Παράδειγμα (v)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
  if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
  end
end;
```

7: <=, i, j, 9

8: jump, -, -, *

...

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

Παράδειγμα (v)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
  if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
  end
end;
```

7: <=, i, j, 9

8: jump, -, -, *

...

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, *

...

40: jump, -, -, 7

Παράδειγμα (v)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
  if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
  end
end;
```

7: <=, i, j, 9

8: jump, -, -, *

...

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, 7

...

40: jump, -, -, 7

Παράδειγμα (v)

```
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
  if i <= j then begin
    temp := a[i]; a[i] := a[j]; a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
  end
end;
```

7: <=, i, j, 9

8: jump, -, -, 41

...

27: <=, i, j, 29

28: jump, -, -, 7

...

40: jump, -, -, 7

Παράδειγμα (vi)

```
    quicksort(a, m, j); quicksort(a, i, n)  
end;
```

Παράδειγμα (vi)

```
    quicksort(a, m, j); quicksort(a, i, n)  
end;
```

41: par, a, R, —

Παράδειγμα (vi)

```
quicksort(a, m, j); quicksort(a, i, n)  
end;
```

41: par, a, R, —

42: par, m, V, —

Παράδειγμα (vi)

```
quicksort(a, m, j); quicksort(a, i, n)  
end;
```

41: par, a, R, —

42: par, m, V, —

43: par, j, V, —

Παράδειγμα (vi)

```
    quicksort(a, m, j); quicksort(a, i, n)  
end;
```

```
41: par, a, R, —  
42: par, m, V, —  
43: par, j, V, —  
44: call, —, —, quicksort
```

Παράδειγμα (vi)

```
    quicksort(a, m, j); quicksort(a, i, n)  
end;
```

```
41: par, a, R, —  
42: par, m, V, —  
43: par, j, V, —  
44: call, —, —, quicksort  
45: par, a, R, —
```

Παράδειγμα (vi)

```
    quicksort(a, m, j); quicksort(a, i, n)  
end;
```

```
41: par, a, R, —  
42: par, m, V, —  
43: par, j, V, —  
44: call, —, —, quicksort  
45: par, a, R, —  
46: par, i, V, —
```

Παράδειγμα (vi)

```
    quicksort(a, m, j); quicksort(a, i, n)  
end;
```

```
41: par, a, R, —  
42: par, m, V, —  
43: par, j, V, —  
44: call, —, —, quicksort  
45: par, a, R, —  
46: par, i, V, —  
47: par, n, V, —
```

Παράδειγμα (vi)

```
    quicksort(a, m, j); quicksort(a, i, n)  
end;
```

```
41: par, a, R, —  
42: par, m, V, —  
43: par, j, V, —  
44: call, —, —, quicksort  
45: par, a, R, —  
46: par, i, V, —  
47: par, n, V, —  
48: call, —, —, quicksort
```


Παράδειγμα (vi)

```
    quicksort(a, m, j); quicksort(a, i, n)  
end;
```

```
41: par, a, R, —  
42: par, m, V, —  
43: par, j, V, —  
44: call, —, —, quicksort  
45: par, a, R, —  
46: par, i, V, —  
47: par, n, V, —  
48: call, —, —, quicksort  
49: endu, quicksort, —, —
```

Κεφάλαιο 9:

Τελικός κώδικας

Τελικός κώδικας (i)

- ▶ Από θεωρητικής άποψης, το πρόβλημα της κατασκευής βέλτιστου τελικού κώδικα δεν έχει λύση (undecidable)

Τελικός κώδικας (i)

- ▶ Από θεωρητικής άποψης, το πρόβλημα της κατασκευής βέλτιστου τελικού κώδικα δεν έχει λύση (undecidable)
- ▶ Μορφές τελικού κώδικα:
  - ▶ Γλώσσα μηχανής σε απόλυτη μορφή (absolute)
  - ▶ Γλώσσα μηχανής σε επανατοποθετήσιμη και διασυνδέσιμη μορφή (relocatable, linkable)
  - ▶ Συμβολική γλώσσα (assembly)
  - ▶ Άλλη γλώσσα χαμηλού επιπέδου

Τελικός κώδικας (ii)

- ▶ Επιμέρους προβλήματα:
  - ▶ Επιλογή εντολών
    - ⇒ Πώς μεταφράζεται κάθε εντολή του ενδιαμέσου κώδικα
    - ⇒ Πώς μεταφράζονται ακολουθίες τέτοιων εντολών
  - ▶ Διαχείριση της μνήμης στο χρόνο εκτέλεσης
    - ⇒ Πού αποθηκεύονται τα δεδομένα
    - ⇒ Πώς γίνεται η επικοινωνία ανάμεσα στις δομικές μονάδες

Τελικός υπολογιστής (i)

► Χαρακτηριστικά:

- Επεξεργαστής: Intel 8086
- Λειτουργικό σύστημα: MS-DOS
- Μοντέλο μνήμης: COM / tiny
  - ⇒ Συνολική μνήμη $\leq 64\text{ K}$
  - ⇒ Οργάνωση σε ένα segment
  - ⇒ Αρχική διεύθυνση του προγράμματος η $100h$
- Συμβολική γλώσσα: συμβατή με το συμβολομεταφραστή MASM (Microsoft macro assembler)

Τελικός υπολογιστής (ii)

- ▶ Καταχωρητές, μεγέθους 16 bit
  - ▶ Γενικής φύσης: ax, bx, cx, dx
    - ⇒ σε ζεύγη των 8 bit: ah, al, κ.λπ.
  - ▶ Καταχωρητές δείκτες: sp (δείκτης στοίβας) και bp (δείκτης βάσης)
  - ▶ Καταχωρητές αναφοράς: si και di
  - ▶ Καταχωρητές τμημάτων: cs (code), ds (data), ss (stack) και es (extra)
  - ▶ Ειδικοί καταχωρητές: ip (instruction pointer) και καταχωρητής σημαιών (flags)

Τελικός υπολογιστής (iii)

► Διευθύνσεις:

$$address = segment * 16 + offset$$

► Μορφή εντολής:

[*label*] *opname* [*operand*₁ [, *operand*₂]]

Τελικός υπολογιστής (iv)

► Εντολές:

- Μεταφοράς: `mov`, `lea`
- Αριθμητικών πράξεων: `add`, `sub`, `neg`, `imul`, `idiv`, `cmp`, `cwd`
- Λογικών πράξεων: `and`, `or`, `xor`, `not`, `test`
- Άλματος: `jmp`, `jz`, `jnz`, `jl`, `jle`, `jg`, `jge`
- Διαχείρισης στοίβας: `push`, `pop`
- Υποπρογραμμάτων: `call`, `ret`
- Πράξεων κινητής υποδιαστολής (x87 FPU)

Εντολές μεταφοράς

- ▶ *mov destination, source*

(move)

```
mov ax, 42
mov ax, bx
mov ax, [1000h]
mov ax, [si]
mov ax, [si + 6]
mov ax, [bp + 6]
mov ax, [si + bp + 6]
```

- ▶ *lea destination, source*

(load effective address)

- ▶ Καθορισμός μεγέθους δεδομένων

```
mov ax, word ptr [bp + 6]
mov al, byte ptr [bp + 6]
```

Αριθμητικές πράξεις

- ▶ `add op1, op2` $op_1 := op_1 + op_2$
- ▶ `sub op1, op2` $op_1 := op_1 - op_2$
- ▶ `neg op` $op := -op$
- ▶ `imul op` $(dx, ax) := ax * op$
- ▶ `idiv op` $ax := (dx, ax) \text{ div } op$
 $dx := (dx, ax) \text{ mod } op$
- ▶ `cwd` επέκταση προσήμου του `ax` στον `dx`
- ▶ `cmp op1, op2` σύγκρινε τα `op1` και `op2`
ενημέρωσε τις σημαίες

Λογικές πράξεις

▶ **and** op_1, op_2

$op_1 := op_1$ **and** op_2

▶ **or** op_1, op_2

$op_1 := op_1$ **or** op_2

▶ **not** op

$op :=$ **not** op

▶ **xor** op_1, op_2

$op_1 := op_1$ **xor** op_2

▶ **test** op_1, op_2

op_1 **and** op_2

ενημέρωσε τις σημαίες

Εντολές άλματος

- ▶ *jmp address* χωρίς συνθήκη
- ▶ *jz address* ή *je address* μηδέν / ίσο
- ▶ *jnz address* ή *jne address* όχι μηδέν / διάφορο
- ▶ *jl address* μικρότερο
- ▶ *jle address* μικρότερο ή ίσο
- ▶ *jg address* μεγαλύτερο
- ▶ *jge address* μεγαλύτερο ή ίσο

Εντολές στοίβας

► **push** *op*

πρόσθεση στη στοίβα
 $sp := sp - 2, \quad [sp] := op$

► **pop** *op*

αφαίρεση από τη στοίβα
 $op := [sp], \quad sp := sp + 2$

⇒ Η στοίβα αυξάνει προς τα κάτω, δηλαδή προς μικρότερες διευθύνσεις

Εντολές υποπρογραμμάτων

► *call address* κλήση

$sp := sp - 2, \quad [sp] := ip, \quad ip := address$

► *ret* επιστροφή

$ip := [sp], \quad sp := sp + 2$

⇒ Η τιμή του *ip* που τοποθετείται στη στοίβα από την *call* είναι η διεύθυνση της εντολής που ακολουθεί την *call*

Εντολές x87 FPU (i)

⇒ Ειδική στοίβα 8 καταχωρητών: ST(0), ... ST(7)

▶ *fld source* (load real & push)

`fld tbyte ptr @real1`

▶ *fild source* (load integer & push)

`fild word ptr [bp - 2]`

▶ *fstp destination* (pop & store real)

`fld tbyte ptr [bp - 10]`

▶ *fistp destination* (pop & store integer)

`fild word ptr [bp - 2]`

Εντολές x87 FPU (ii)

▶ `faddp ST(1), ST(0)`

$ST(1) := ST(1) + ST(0) \ \& \ \text{pop}$

▶ `fsubp ST(1), ST(0)`

$ST(1) := ST(1) - ST(0) \ \& \ \text{pop}$

▶ `fmulp ST(1), ST(0)`

$ST(1) := ST(1) * ST(0) \ \& \ \text{pop}$

▶ `fdivp ST(1), ST(0)`

$ST(1) := ST(1) / ST(0) \ \& \ \text{pop}$

▶ `fchs`

$ST(0) := -ST(0)$

▶ `fcompp`

$ST(1) \begin{matrix} \geq \\ \leq \end{matrix} ST(0) \ \& \ \text{pop both}$

▶ `fstsw destination`

(store x87 FPU flags)

`fstsw ax`

`fstsw word ptr [bp - 2]`

Διαχείριση μνήμης (i)

- ▶ Δομή ενοτήτων (block structure)
  - ▶ Μη τοπικά δεδομένα

Διαχείριση μνήμης (i)

- ▶ Δομή ενοτήτων (block structure)
  - ▶ Μη τοπικά δεδομένα
- ▶ Εγγράφημα δραστηριοποίησης (activation record / frame)
  - ▶ Παράμετροι
  - ▶ Αποτέλεσμα
  - ▶ Πληροφορίες κατάστασης μηχανής
  - ▶ Τοπικές μεταβλητές
  - ▶ Προσωρινές μεταβλητές

Διαχείριση μνήμης

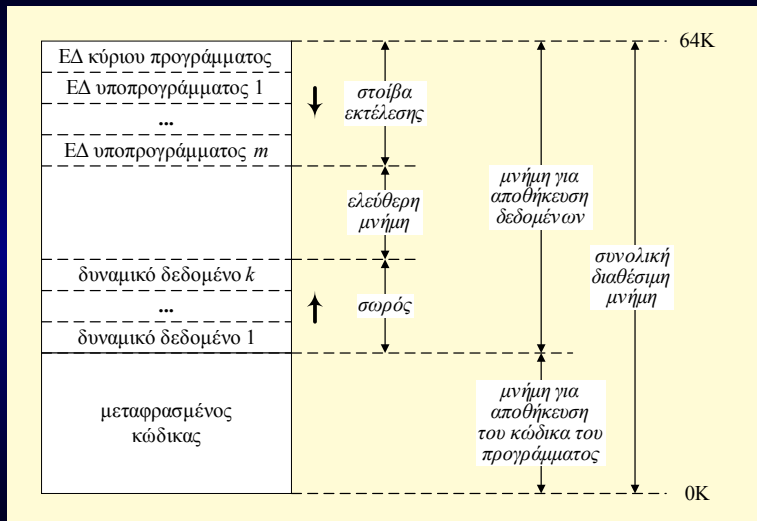
(ii)

...	Παράμετρος 1	...	Παράμετρος 1	Παράμετροι	αρχή
	Παράμετρος 2		Παράμετρος 2		
	...		...		
	Παράμετρος n		Παράμετρος n		
br+8	Διεύθυνση αποτελέσματος	...	Διεύθυνση αποτελέσματος	Σταθερό Τμήμα	βάση
br+6	Σύνδεσμος προσπέλασης	...	Διεύθυνση επιστροφής		
br+4	Διεύθυνση επιστροφής	...	Προηγούμενο display		
br+2	Προηγούμενο br	...	Προηγούμενο br		
br	Τοπική μεταβλητή 1	...	Τοπική μεταβλητή 1	Τοπικές μεταβλητές	τέλος
br-2	Τοπική μεταβλητή 2	...	Τοπική μεταβλητή 2		
br-4	...	...	...		
...	Τοπική μεταβλητή m	...	Τοπική μεταβλητή m		
...	Προσωρινή μεταβλητή 1	...	Προσωρινή μεταβλητή 1	Προσωρινές μεταβλητές	τέλος
	Προσωρινή μεταβλητή 2		Προσωρινή μεταβλητή 2		
	...		...		
	Προσωρινή μεταβλητή k		Προσωρινή μεταβλητή k		

α) Σύνδεσμοι προσπέλασης

β) Πίνακας δεικτών

Διαχείριση μνήμης (iii)

Προσπέλαση ονομάτων

- ▶ Τοπικά: $[bp + offset]$
- ▶ Μη τοπικά: $[si + offset]$
  - ⇒ ο `si` πρέπει να δείχνει στη βάση του εγγραφήματος δραστηριοποίησης όπου τα δεδομένα είναι τοπικά
- ▶ Το πρόβλημα ανάγεται στον εντοπισμό του αντίστοιχου εγγραφήματος δραστηριοποίησης
- ▶ Λύσεις που βασίζονται στο βάθος φωλιάσματος:
  - ▶ Σύνδεσμοι προσπέλασης (access links)
  - ▶ Πίνακες δεικτών (link tables / displays)

Σύνδεσμοι προσπέλασης (i)

► Αρχή λειτουργίας

- Έστω ότι η δομική μονάδα p βρίσκεται φωλιασμένη μέσα στη δομική μονάδα q
  - ⇒ Στο ΕΔ της p τοποθετείται ένα σύνδεσμος προς τη βάση του ΕΔ της πιο πρόσφατης κλήσης της q
- Κατά την κλήση υποπρογραμμάτων, απαιτείται τελικός κώδικας για την ενημέρωση των συνδέσμων προσπέλασης

Σύνδεσμοι προσπέλασης (ii)

► Τρόπος χρήσης

- Έστω ότι ζητείται το δεδομένο a που είναι τοπικό σε μια δομική μονάδα με βάθος φωλιάσματος n_a
- Έστω ότι βρισκόμαστε σε μια δομική μονάδα p με βάθος φωλιάσματος $n_p \geq n_a$
 $\Rightarrow$ Ακολουθούμε $n_p - n_a$ συνδέσμους προσπέλασης
- Κατά την προσπέλαση ονομάτων, απαιτείται τελικός κώδικας για την υλοποίηση των παραπάνω

Πέρασμα παραμέτρων

- ▶ Κλήση κατ' αξία (call by value)
- ▶ Κλήση κατ' αναφορά (call by reference)
- ▶ Κλήση κατ' όνομα (call by name)
- ▶ Κλήση κατ' ανάγκη (call by need)
- ▶ Κλήση κατ' αξία και αποτέλεσμα (call by value-result)

⇒ Τρόπος υλοποίησης καθενός

Δέσμευση καταχωρητών (i)

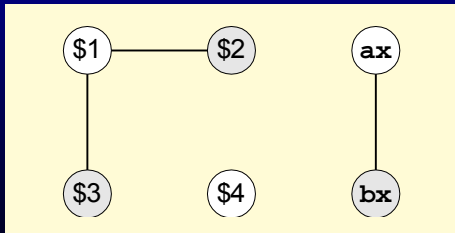
- ▶ **Πρόβλημα 1:** επιλογή τελουμένων που θα αποθηκευτούν σε καταχωρητές
- ▶ **Πρόβλημα 2:** επιλογή καταχωρητών όπου θα αποθηκευτούν τα τελούμενα
- ▶ Το πρόβλημα της βέλτιστης χρήσης καταχωρητών είναι **NP-complete**, ακόμα και χωρίς ειδικούς περιορισμούς
- ▶ Η λύση του ανάγεται στην κατασκευή του **γράφου αλληλεπιδράσεων** μεταξύ των μεταβλητών και στο **χρωματισμό** αυτού με τόσα χρώματα όσοι οι καταχωρητές

Δέσμευση καταχωρητών (ii)

► Παράδειγμα:

$d := b*b - 4*a*c$

- 1: *, b, b, \$1
- 2: *, 4, a, \$2
- 3: *, \$2, c, \$3
- 4: -, \$1, \$3, \$4
- 5: :=, \$4, -, d

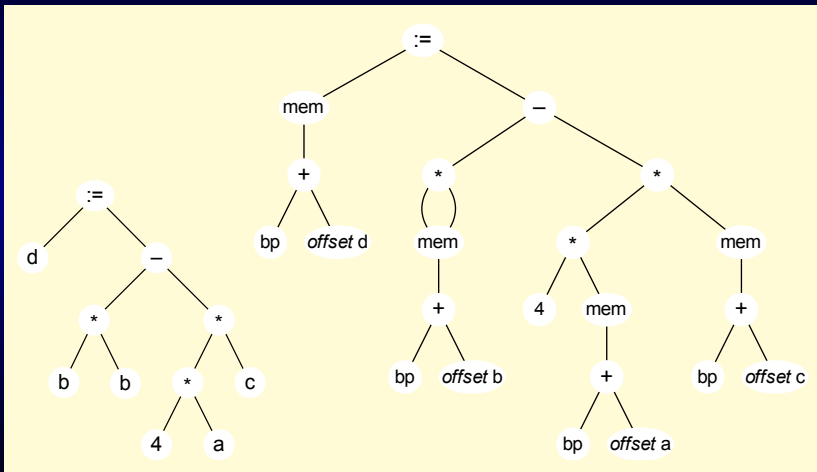

Επιλογή εντολών (i)

- ▶ Απλή αλλά κακή προσέγγιση: ενιαίο σχήμα παραγωγής τελικού κώδικα για κάθε δομή του ενδιαμέσου κώδικα
- ▶ Καλύτερη προσέγγιση: πλακόστρωση (tiling)
  - ▶ τεμαχισμός του ενδιαμέσου κώδικα σε τμήματα
  - ▶ κάθε τμήμα αντιστοιχεί σε μια εντολή
- ▶ Βέλτιστη αλλά χρονοβόρα προσέγγιση: δυναμικός προγραμματισμός (dynamic programming)

Επιλογή εντολών

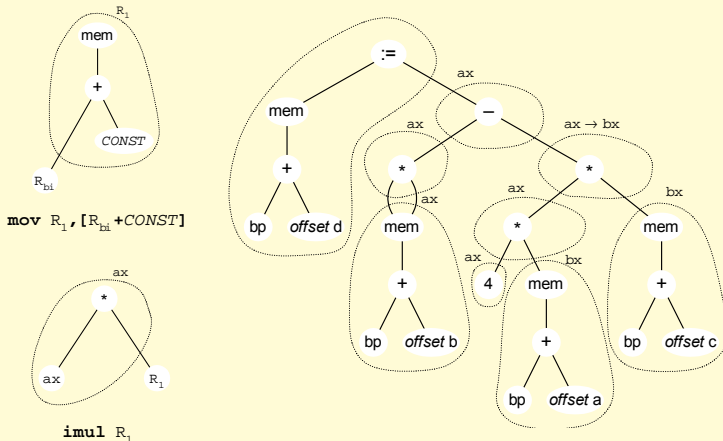
► Παράδειγμα:

$$d := b*b-4*a*c$$

Επιλογή εντολών (iii)

► Παράδειγμα:

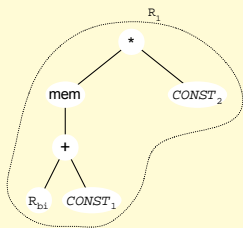
tiling με εντολές του 8086

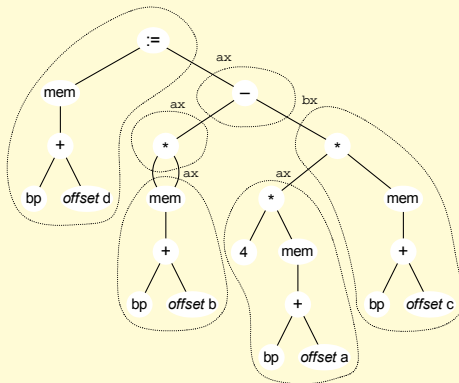
Επιλογή εντολών (iv)

► Παράδειγμα:

tiling με εντολές του 80386

`imul R1, [Rbi + CONST1], CONST2`

Το τελικό πρόγραμμα (i)

► Σκελετός:

```
xseg segment public 'code'
    assume cs : xseg, ds : xseg, ss : xseg
    org      100h
main proc      near
    call     near ptr program
    mov      ax, 4C00h
    int      21h
main endp
```

... τελικός κώδικας που παράγεται ...

```
xseg ends
end      main
```


Το τελικό πρόγραμμα (ii)

- ▶ Βιβλιοθήκη χρόνου εκτέλεσης (run-time library)
`extrn function : proc`
- ▶ Σταθερές συμβολοσειρές και κινητής υποδιαστολής

```
@str1  db 'this is'  
        db 10  
        db 'an example'  
        db 0
```

```
@real1  dt 1e-10
```

```
@real2  dt 2.0
```

Βοηθητικές ρουτίνες (i)

► getAR(a)

(φόρτωση διεύθυνσης ΕΔ)

```
mov si,word ptr [bp + 4]
mov si,word ptr [si + 4]
...
mov si,word ptr [si + 4]
```

} ($n_{\text{cur}} - n_a - 1$ φορές)

Βοηθητικές ρουτίνες (i)

- **getAR(a)** (φόρτωση διεύθυνσης ΕΔ)

```
mov si, word ptr [bp + 4]
mov si, word ptr [si + 4]
...
mov si, word ptr [si + 4]
```

} ($n_{\text{cur}} - n_a - 1$ φορές)

- **updateAL()** (ενημέρωση συνδέσμων προσπέλασης)

```
(α)  push bp                      αν  $n_p < n_x$ 
(β)  push word ptr [bp + 4]       αν  $n_p = n_x$ 
(γ)  mov si, word ptr [bp + 4]    αν  $n_p > n_x$ 
      mov si, word ptr [si + 4]
      ...
      mov si, word ptr [si + 4]
      push word ptr [si + 4]
```

} ($n_p - n_x - 1$ φορές)

Βοηθητικές ρουτίνες (ii)

► `load(R, a)` (φόρτωση τελουμένου)

	Είδος του <code>a</code>	Κώδικας που παράγεται
(α1)	αριθμητική σταθερά	<code>mov R, a</code>
(α2)	λογική σταθερά <code>true</code>	<code>mov R, 1</code>
(α3)	λογική σταθερά <code>false</code>	<code>mov R, 0</code>
(α4)	σταθερά χαρακτήρα	<code>mov R, ASCII(a)</code>
(α6)	σταθερά <code>nil</code>	<code>mov R, 0</code>
(β1)	τοπική οντότητα: μεταβλητή, παράμετρος κατ' αξία, ή προσωρινή μεταβλητή	<code>mov R, size ptr [bp + offset]</code>
(β2)	τοπική οντότητα: παράμετρος κατ' αναφορά	<code>mov si, word ptr [bp + offset]</code> <code>mov R, size ptr [si]</code>

Βοηθητικές ρουτίνες (iii)

► `load(R, a)` (φόρτωση τελουμένου)

	Είδος του <code>a</code>	Κώδικας που παράγεται
(γ1)	μη τοπική οντότητα: μεταβλητή, παράμετρος κατ' αξία, ή προσωρινή μεταβλητή	<code>getAR(a)</code> <code>mov R, size ptr [si + offset]</code>
(γ2)	μη τοπική οντότητα: παράμετρος κατ' αναφορά	<code>getAR(a)</code> <code>mov si, word ptr [si + offset]</code> <code>mov R, size ptr [si]</code>
(δ)	<code>[x]</code>	<code>load(di, x)</code> <code>mov R, size ptr [di]</code>
(ε)	<code>{x}</code>	<code>loadAddr(R, x)</code>

Βοηθητικές ρουτίνες (iv)

► **loadAddr(R, a)** (φόρτωση διεύθυνσης τελουμένου)

	Είδος του a	Κώδικας που παράγεται
(α5)	σταθερή συμβολοσειρά	<code>lea R, byte ptr a</code>
(β1)	τοπική οντότητα: παράμετρος κατ' αξία, ή προσωρινή μεταβλητή	<code>lea R, size ptr [bp + offset]</code>
(β2)	τοπική οντότητα: παράμετρος κατ' αναφορά	<code>mov R, word ptr [bp + offset]</code>
(γ1)	μη τοπική οντότητα: παράμετρος κατ' αξία, ή προσωρινή μεταβλητή	<code>getAR(a)</code> <code>lea R, size ptr [si + offset]</code>
(γ2)	μη τοπική οντότητα: παράμετρος κατ' αναφορά	<code>getAR(a)</code> <code>mov R, word ptr [si + offset]</code>
(δ)	[x]	<code>load(R, x)</code>

Βοηθητικές ρουτίνες (v)

- ▶ Παρόμοια υλοποίηση για τις:
  - ▶ `loadReal(a)`
  - ▶ `store(R, a)`
  - ▶ `storeReal(a)`

Βοηθητικές ρουτίνες (v)

- ▶ Παρόμοια υλοποίηση για τις:
  - ▶ `loadReal(a)`
  - ▶ `store(R, a)`
  - ▶ `storeReal(a)`
- ▶ Ρουτίνες για ετικέτες τελικού κώδικα:
  - ▶ `name(p)`
  - ▶ `endof(p)`
  - ▶ `label(n)`
  - ▶ `label( $\ell$ )`

`_p_num`

`@p_num`

`@n`

`@p_num_ $\ell$`

Παραγωγή κώδικα (i)

► Τετράδα $:=, x, -, z$

load(R, x)	loadReal(x)
store(R, z)	storeReal(z)

Παραγωγή κώδικα (i)

- ▶ Τετράδα $:=, x, -, z$

load(R, x)	loadReal(x)
store(R, z)	storeReal(z)

- ▶ Τετράδα $array, x, y, z$

```
load(ax, y)
mov  cx, size
imul cx
loadAddr(cx, x)
add  ax, cx
store(ax, z)
```

Παραγωγή κώδικα (ii)

► Τετράδες $+, x, y, z$ $-, x, y, z$

load(ax, x)

load(dx, y)

instr ax, dx

store(ax, z)

instr = add ή sub

loadReal(x)

loadReal(y)

finstr ST(1), ST(0)

storeReal(z)

finstr = faddp κ.λπ.

Παραγωγή κώδικα (ii)

► Τετράδες $+, x, y, z$ $-, x, y, z$

load(ax, x)
load(dx, y)
instr ax, dx
store(ax, z)

instr = add ή sub

loadReal(x)
loadReal(y)
finstr ST(1), ST(0)
storeReal(z)

finstr = faddp κ.λπ.

► Τετράδες $*, x, y, z$ $/, x, y, z$ $\%, x, y, z$

load(ax, x)
load(cx, y)
imul cx
store(ax, z)

load(ax, x)
cwd
load(cx, y)
idiv cx
store(ax, z)

load(ax, x)
cwd
load(cx, y)
idiv cx
store(dx, z)

Παραγωγή κώδικα (iii)

- Τετράδες $=, x, y, z$ $<>, x, y, z$ $<, x, y, z$
                   $>, x, y, z$ $<=, x, y, z$ $>=, x, y, z$

`load(ax, x)`

`load(dx, y)`

`cmp ax, dx`

`instr label(z)`

`instr = je, jne, κ.λπ.`

`loadReal(x)`

`loadReal(y)`

`fcompp`

`fstsw ax`

`test ax, value`

`instr label(z)`

value και instr από

Πίνακα 9.1 σελ. 249

Παραγωγή κώδικα (iv)

► Τετράδα `ifb, x, -, z`

`load(a1, x)`

`or a1, a1`

`jnz label(z)`

Παραγωγή κώδικα (iv)

- ▶ Τετράδα `ifb, x, -, z`
    `load(a1, x)`
    `or a1, a1`
    `jnz label(z)`
- ▶ Τετράδα `jump, -, -, z`
    `jmp label(z)`

Παραγωγή κώδικα (iv)

- ▶ Τετράδα `ifb, x, -, z`
`load(a1, x)`
`or a1, a1`
`jnz label(z)`
- ▶ Τετράδα `jump, -, -, z`
`jmp label(z)`
- ▶ Τετράδα `jumpl, -, -, z`
`jmp label(z)`

Παραγωγή κώδικα (iv)

- ▶ Τετράδα `ifb, x, -, z`
    `load(a1, x)`
    `or a1, a1`
    `jnz label(z)`
- ▶ Τετράδα `jump, -, -, z`
    `jmp label(z)`
- ▶ Τετράδα `jump1, -, -, z`
    `jmp label(z)`
- ▶ Τετράδα `label, -, -, z`
    `label(z) :`

Παραγωγή κώδικα (v)

► Τετράδα `unit, x, -, -`

```
name(x) proc near  
        push bp  
        mov  bp, sp  
        sub  sp, size
```

Παραγωγή κώδικα (v)

- ▶ Τετράδα `unit, x, -, -`

```
name(x)  proc  near
          push  bp
          mov   bp, sp
          sub   sp, size
```

- ▶ Τετράδα `endu, x, -, -`

```
endof(x) : mov   sp, bp
          pop    bp
          ret
name(x)   endp
```

Παραγωγή κώδικα (vi)

- Τετράδα `call, -, -, z`

```
sub    sp, 2
```

```
updateAL()
```

```
call   near ptr name(z)
```

```
add    sp, size + 4
```

αν `z` είναι διαδικασία

Παραγωγή κώδικα (vi)

- ▶ Τετράδα `call, -, -, z`

```
sub    sp, 2
updateAL()
call   near ptr name(z)
add    sp, size + 4
```

αν *z* είναι διαδικασία

- ▶ Τετράδα `ret, -, -, -`
`jmp endof(current)`

Παραγωγή κώδικα (vii)

- ▶ Τετράδα `par, x, y, -`
  - ▶ αν $y = V$ και x είναι 16 bit
    - `load(ax, x)`
    - `push ax`
  - ▶ αν $y = V$ και x είναι 8 bit
    - `load(al, x)`
    - `sub sp, 1`
    - `mov si, sp`
    - `mov byte ptr [si], al`

Παραγωγή κώδικα (vii)

- ▶ Τετράδα `par, x, y, —` (συνέχεια)
  - ▶ αν $y = V$ και x είναι 80 bit
    - `loadReal(x)`
    - `sub sp, 10`
    - `mov si, sp`
    - `fstp tbyte ptr [si]`
  - ▶ αν $y = R$ ή `RET`
    - `loadAddr(si, x)`
    - `push si`

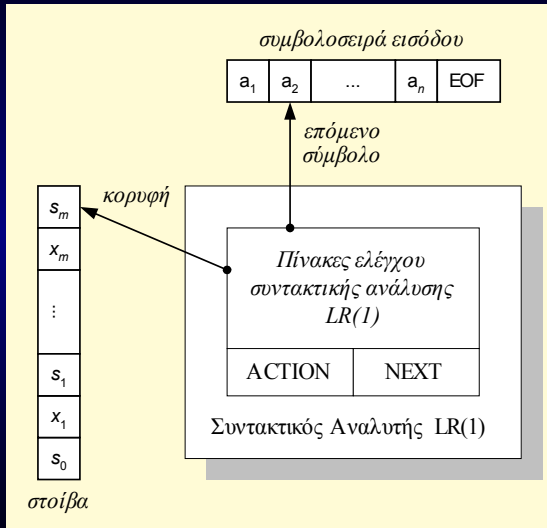
Κεφάλαιο 4:

Συντακτική ανάλυση

(μέρος 3ο)

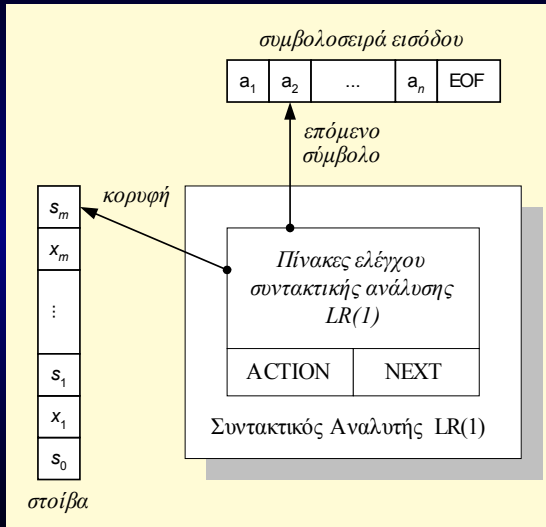

Συντακτικοί αναλυτές $SLR(1)$

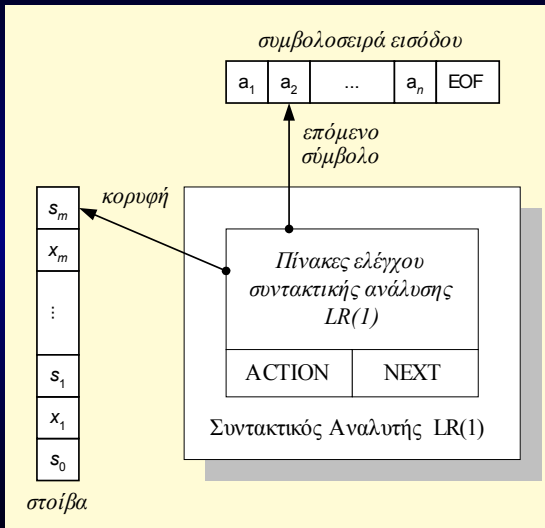
Συντακτικοί αναλυτές $SLR(1)$

► Αρχικά: s_0

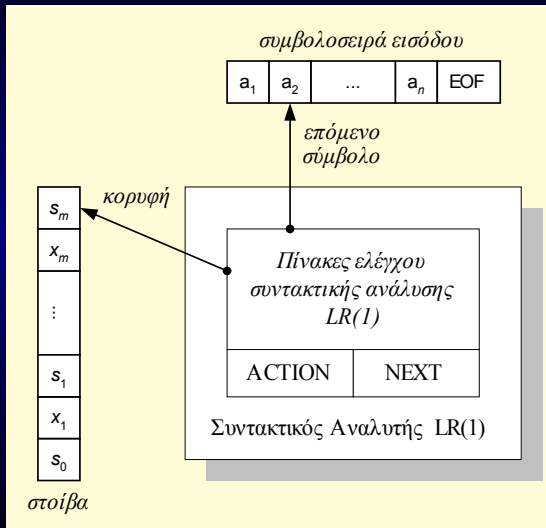
Συντακτικοί αναλυτές $SLR(1)$

- ▶ Αρχικά: s_0
- ▶ Είσοδος: a_k
- Κατάσταση: s_m
- $ACTION(s_m, a_k)$

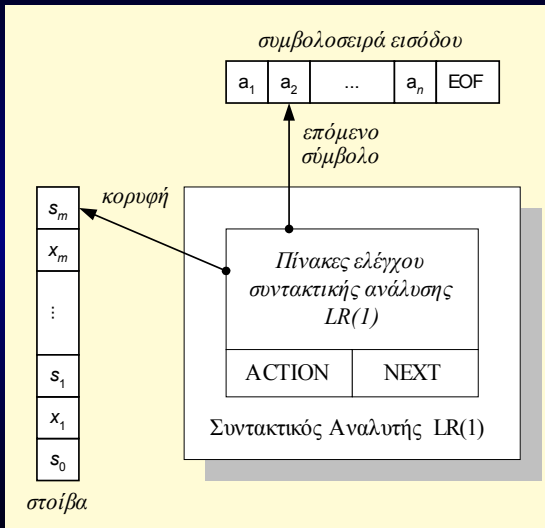
Συντακτικοί αναλυτές SLR(1)

- ▶ Αρχικά: s_0
- ▶ Είσοδος: a_k
Κατάσταση: s_m
 $ACTION(s_m, a_k)$
- ▶ Ολίσθηση

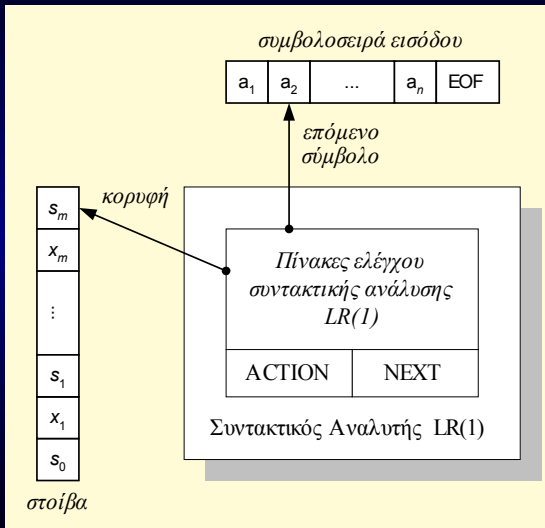
Συντακτικοί αναλυτές $SLR(1)$

- ▶ Αρχικά: s_0
- ▶ Είσοδος: a_k
Κατάσταση: s_m
 $ACTION(s_m, a_k)$
- ▶ Ολίσθηση
- ▶ Ελάττωση

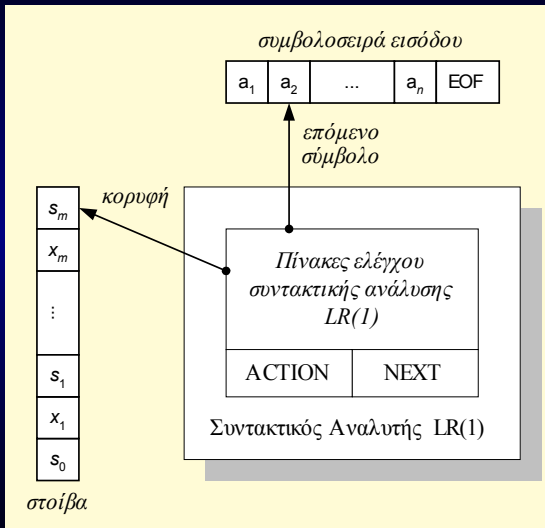
Συντακτικοί αναλυτές $SLR(1)$

- ▶ Αρχικά: s_0
- ▶ Είσοδος: a_k
Κατάσταση: s_m
 $ACTION(s_m, a_k)$
- ▶ Ολίσθηση
- ▶ Ελάττωση
- ▶ Αποδοχή

Συντακτικοί αναλυτές $SLR(1)$

- ▶ Αρχικά: s_0
- ▶ Είσοδος: a_k
Κατάσταση: s_m
 $ACTION(s_m, a_k)$
- ▶ Ολίσθηση
- ▶ Ελάττωση
- ▶ Αποδοχή
- ▶ Επόμενη κατάσταση:
 $NEXT(s_m, x_{m+1})$

Βοηθητικές έννοιες (i)

- ▶ Στοιχείο (item)

Βοηθητικές έννοιες (i)

- ▶ Στοιχείο (item)
- ▶ Έστω π.χ. ο συντακτικός κανόνας:
$$A \rightarrow xy$$

Βοηθητικές έννοιες (i)

- ▶ Στοιχείο (item)
- ▶ Έστω π.χ. ο συντακτικός κανόνας:

$$A \rightarrow xy$$

- ▶ Αντιστοιχούν τρία στοιχεία:

$$A \rightarrow \bullet xy$$

$$A \rightarrow x \bullet y$$

$$A \rightarrow xy \bullet$$

Βοηθητικές έννοιες (i)

- ▶ Στοιχείο (item)
- ▶ Έστω π.χ. ο συντακτικός κανόνας:

$$A \rightarrow xy$$

- ▶ Αντιστοιχούν τρία στοιχεία:

$$A \rightarrow \bullet xy$$

$$A \rightarrow x \bullet y$$

$$A \rightarrow xy \bullet$$

- ▶ Το στοιχείο π.χ. $A \rightarrow x \bullet y$ δείχνει ότι
  - ▶ από τον κανόνα παραγωγής $A \rightarrow xy$
  - ▶ έχει μέχρι τώρα αναγνωριστεί το σύμβολο x
  - ▶ και απομένει να αναγνωριστεί το σύμβολο y

Βοηθητικές έννοιες (ii)

- ▶ Συνάρτηση **CLOSURE**
- ▶ Έστω σύνολο στοιχείων I
- ▶ Το σύνολο στοιχείων **CLOSURE**(I) είναι το ελάχιστο σύνολο για το οποίο
  - ▶ $I \subseteq \text{CLOSURE}(I)$
  - ▶ Αν $A \rightarrow \alpha \bullet B \beta$ ανήκει στο **CLOSURE**(I) και υπάρχει κανόνας $B \rightarrow \gamma$ τότε $B \rightarrow \bullet \gamma$ ανήκει στο **CLOSURE**(I)

Βοηθητικές έννοιες (iii)

- ▶ Συνάρτηση GOTO
- ▶ Έστω σύνολο στοιχείων I
- ▶ Έστω $x \in T \cup N$
- ▶ $\text{GOTO}(I, x) = \text{CLOSURE}(J)$
 $J = \{ A \rightarrow \alpha x \bullet \beta \mid A \rightarrow \alpha \bullet x \beta \in I \}$

Βοηθητικές έννοιες (iii)

- ▶ Συνάρτηση GOTO
- ▶ Έστω σύνολο στοιχείων I
- ▶ Έστω $x \in T \cup N$
- ▶ $\text{GOTO}(I, x) = \text{CLOSURE}(J)$
 $J = \{ A \rightarrow \alpha x \bullet \beta \mid A \rightarrow \alpha \bullet x \beta \in I \}$
- ▶ Δηλαδή, το $\text{GOTO}(I, x)$ περιέχει όλα τα στοιχεία της γραμματικής που μπορούν να προκύψουν από τα στοιχεία του I αν αναγνωριστεί το σύμβολο x

Κατασκευή ΣΑ $SLR(1)$

- ▶ Υπολογισμός συνόλου καταστάσεων
  - ▶ Προσθήκη κανόνα $S' \rightarrow S$
  - ▶ Οι καταστάσεις είναι σύνολα στοιχείων
  - ▶ Έναρξη με $I_0 = \text{CLOSURE}(\{ S' \rightarrow \bullet S \})$
  - ▶ Υπολογισμός $\text{GOTO}(I_n, x)$ για κάθε $x \in T \cup N$
  - ▶ Προσθήκη νέων καταστάσεων

Κατασκευή ΣΑ $SLR(1)$

- ▶ Υπολογισμός συνόλου καταστάσεων
  - ▶ Προσθήκη κανόνα $S' \rightarrow S$
  - ▶ Οι καταστάσεις είναι σύνολα στοιχείων
  - ▶ Έναρξη με $I_0 = \text{CLOSURE}(\{ S' \rightarrow \bullet S \})$
  - ▶ Υπολογισμός $\text{GOTO}(I_n, x)$ για κάθε $x \in T \cup N$
  - ▶ Προσθήκη νέων καταστάσεων
- ▶ Υπολογισμός πινάκων ACTION και GOTO
  - ▶ Συγχώνευση σε έναν πίνακα